

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (HE 245/2020 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan, hallintovaliokuntaan, liikenne- ja viestintävaliokuntaan, sivistysvaliokuntaan ja talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- sivistysvaliokunta SiVL 12/2020 vp
- liikenne- ja viestintävaliokunta LiVL 13/2020 vp
- perustuslakivaliokunta PeVL 44/2020 vp
- talousvaliokunta TaVL 30/2020 vp
- hallintovaliokunta HaVL 29/2020 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut (etäkuuleminen):

- hallitusneuvos Kirsi Ruuhonen, sosiaali- ja terveysministeriö
- hallitusneuvos Liisa Katajamäki, sosiaali- ja terveysministeriö
- lakimies Mirka-Tuulia Kuoksa, sosiaali- ja terveysministeriö
- neuvotteleva virkamies Merituuli Mähkä, sosiaali- ja terveysministeriö
- lääkintöneuvos Anni-Riitta Virolainen-Julkunen, sosiaali- ja terveysministeriö
- lainsäädäntöneuvos Marietta Keravuori-Rusanen, oikeusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Mira Turpeinen, oikeusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Tiina Ferm, sisäministeriö
- ylitarkastaja Outi Leinonen, sisäministeriö
- budjettineuvos Riitta Aejmelaus, valtiovarainministeriö
- ylitarkastaja Tomi Paavola, liikenne- ja viestintäministeriö
- lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarinen, Lapsiasiavaltuutetun toimisto
- aluehallintoylilääkäri Laura Blåfield, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
- osastopäällikkö Susanna Metsälampi, Liikenne- ja viestintävirasto
- ylilääkäri Riitta Pöllänen, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira)

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

- ylilääkäri Taneli Puumalainen, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- ylilääkäri Asko Järvinen, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri
- toimialajohtaja Juha Jolkkonen, Helsingin kaupunki
- lakimies Jean-Tibor IsoMauno, Suomen Kuntaliitto
- apulaiskaupunginjohtaja Timo Aronkytö, Vantaan kaupunki
- johtava elinkeinoasiantuntija Aino Närkki, Hyvinvointiala HALI ry
- asiantuntija Tea Taivalkoski, Kaupan liitto ry edustaen myös Päivittäistavarakauppa ry:tä
- lakimies Kai Massa, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry
- työympäristöasiantuntija Merja Vihersalo, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry
- työmarkkinalakimies Maija Mattila, Suomen Varustamot ry
- asiantuntija Karoliina Katila, Suomen Yrittäjät ry
- hallituksen jäsen Elias Vartio, Vammaisfoorumi ry

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- korkein hallinto-oikeus
- Poliisihallitus
- Tulli
- Katolinen kirkko Suomessa
- Kirkkohallitus
- Opetushallitus
- Suomen ortodoksinen kirkollishallitus
- Huoltovarmuuskeskus
- Kansaneläkelaitos
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- Työterveyslaitos
- VR-Yhtymä Oy
- Espoon kaupunki
- Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä
- Oulun kaupunki
- Pirkanmaan sairaanhoitopiiri
- Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri
- Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri
- Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- Finavia Oyj
- Finnair Oyj
- Korkeasaari
- Suomen kunto- ja terveysliikuntakeskusten yhdistys SKY ry
- Akava ry
- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry
- Ammattiliitto Pro ry
- Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Invalidiliitto ry
- Linja-autoliitto
- LiveFIN ry
- Lääkäripalveluyritykset ry

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

- Messu- ja tapahtumajärjestäjät ry
- Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
- RAKLI ry
- SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
- STTK ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Suomen infektioidentorjuntayhdistys ry
- Suomen Infektiolääkärit ry
- Suomen Kiinteistöliitto ry
- Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry
- Suomen Lääkäriliitto ry
- Suomen Olympiakomitea
- Suomen Paikallisliikenneliitto ry
- Suomen sairaanhoitajaliitto ry
- Suomen Taksiliitto ry
- Suomen Teatterijärjestöjen Keskusliitto r.y.
- Suomen Terveystieteiden tutkimuskeskus STHL ry
- Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry
- Tapahtumateollisuus ry
- Tehy ry
- Yleisten kirjastojen neuvosto

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tartuntatautilakia. Osa muutoksista on tarkoitettu olemaan voimassa covid-19-epidemiaan liittyen väliaikaisesti.

Esityksessä ehdotetaan ensinnäkin säädettäväksi sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän toimintakyvyn turvaamiseksi viimesijaisesta mahdollisuudesta alueellisesti tai valtakunnallisesti velvoittavasti muuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa. Aluehallintoviraston päätöksellä voitaisiin poiketa siitä, miten kunnallisen järjestämävastuun piiriin kuuluvat sosiaali- ja terveystalvet muutoin järjestetään. Tietyissä tilanteissa päätöksen voisi tehdä sosiaali- ja terveysministeriö.

Toiseksi esityksessä ehdotetaan säädettäväksi edellytyksistä, joita noudattamalla erilaisia palveluja voidaan koronavirusepidemian aikana tarjota asiakkaille ja toimintaan osallistuville sillä tavoin turvallisesti, että uusien tartuntojen leviämistä voitaisiin mahdollisimman tehokkaasti estää. Näitä toimia ovat koronavirustaudin leviämisen estämiseen tähtäävien hygieniakäytänteiden edellyttämiseen, tilojen ja pintojen puhdistamiseen sekä riittävien etäisyyksien ylläpitoon liittyvät toimet.

Alueellisen tautitilanteen niin vaatiessa toissijaisena keinona yleisten hygieniavaatimusten noudattamisen lisäksi kunta tai aluehallintovirasto voisi tehdä päätöksen, jossa se edellyttää elinkeinonharjoittajia ja muita toimijoita ryhtymään toimenpiteisiin, joilla estetään lähikontaktit asiakastiloissa ja muissa toimintaan osallistuville avoimissa tiloissa. Toiminnan harjoittaja voisi itse

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

toteuttaa omaan toimintaansa parhaiten sopivan tavan järjestää toimintansa siten, että asiakkaiden ja osallistujien välinen lähikontakti olisi tosiasiallisesti mahdollista välttää.

Viimesijaisena keinona esityksessä ehdotetaan, että kunta tai aluehallintovirasto voisi sulkea asiakkaiden tai osallistujien käyttöön tarkoitettut elinkeino- tai muun toiminnan tilat määräajaksi. Mahdollisuus kieltää asiakkaiden tai osallistujien ottaminen tilaan voisi koskea ainoastaan toimintoja, joissa olisi erityinen mahdollisuus merkittävien tartuntaketjujen syntymiselle. Toimialat ja tilat, joita tällainen päätös voisi koskea, olisivat muun muassa liikunta- ja urheilutilat sekä teemapuistot.

Esityksessä ehdotetaan myös säädettäväksi vastaavista hygieniavaatimuksista sekä tarvittaessa viranomaispäätöksellä toteutettavasta matkustajamäärien rajoittamisesta henkilöliikenteessä. Liikenteen terveysturvallisuutta koskeva liikenteen palveluntarjoajiin kohdistuva valtakunnallinen päätöksenteko keskitettäisiin Liikenne- ja viestintävirastolle.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan säädettäväksi edellä mainittujen velvoitteiden valvonnasta. Myös tiedonsaantioikeuksia koskevaa sääntelyä, työstä, varhaiskasvatuksesta ja oppilaitoksesta poissaoloa koskevia säännöksiä sekä eristämispaiikkaa koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettäväksi. Lisäksi säädettäisiin Tullin ja Rajavartiolaitoksen mahdollisuudesta antaa virka-apua.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Lain sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan laajentamista, hygieniatoimenpiteitä sekä asiakkaille ja osallistujille tarkoitettujen tilojen käytön edellytyksiä sekä väliaikaista sulkemista, matkustajamäärän väliaikaista rajoittamista, suunnitelmaa toimenpiteistä covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi, valvontaa, tarkastuksia, määräyksiä ja pakkokeinoja, toimivaltaista viranomaista kunnassa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan laajentamista koskevista päätöksistä aiheutuvien kustannusten korvaamista koskevat säännökset olisivat voimassa väliaikaisesti 31.12.2021 saakka.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esityksen keskeisenä tarkoituksena on vahvistaa paikallisten ja alueellisten viranomaisten mahdollisuuksia ennakoivalla ja nopealla tavalla ryhtyä koronaviruksen leviämisen estämiseksi sekä siten väestön terveyden suojelemiseksi välttämättömiin ja oikeasuhtaisiin toimiin. Tavoitteena on myös turvata sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän kantokyky. Tartuntatautilakiin ehdotetut muutokset ovat pääosin väliaikaisia ja käynnissä olevaan koronavirusepidemiaan liittyviä. Sääntely sisällytetään tavalliseen lakiin, jonka soveltaminen ei edellytä poikkeusolojen toteamista tai toimivaltuuksia. Lisäksi ehdotetaan pysyviä muutoksia tartuntatautilain tiedonsaantioikeuksia, karanteeneja ja virka-apua koskeviin säännöksiin.

Nykyinen covid-19-pandemia on levinnyt globaalisti hyvin laajalle ja tautitilanne on viime viikkoina ollut monessa muussa maassa huomattavasti vaikeampi kuin Suomessa. Suomen tilanne on alkuvuodesta ollut maltillinen sekä tartuntamäärien että terveydenhuollon kapasiteetin riittävyyden suhteen. Uudet muuntuneet koronavirusvariantit voivat kuitenkin aiheuttaa epidemian leviä-

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

misen selvästi aiempaa nopeammin, mikä voi vaarantaa vakavasti terveydenhuollon toimintakyvyn, kun sairastuneiden määrä kasvaa. Riski siihen, että epidemiatilanne äkillisesti huononee koko maassa, on huomattava.

Uusien rokotteiden nopeasta kehittämisestä huolimatta rokotuskattavuuden saavuttaminen tulee viemään aikaa, minkä lisäksi viruksen muuntuminen voi edelleen vaikeuttaa epidemian torjuntaa. Tautitilanteen kehittymistä ja säädöspohjan ajantasaisuutta onkin seurattava jatkuvasti. Valtioneuvosto on 26.1.2021 täydentänyt epidemian hillinnän hybridistrategian toteuttamisen toimintasuunnitelmaa. Tavoitteena on torjua epidemian kasvun uudelleen kiihtyminen ja herkemmin tarttuvien virusmuunnosten leviäminen ja siten saada lisää aikaa rokotusten ja vuodenaikavaihtelun yhteisvaikutukselle epidemian hillitsemisessä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää covid-19-taudin vakavuuden ja taudin edelleen mahdollisen voimakkaan leviämisen vuoksi välttämättömänä rajoitusten lisäämismahdollisuuksien sekä viranomaisten toimivaltuuksien laajentamista tartuntatautilaissa.

Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan (PeVL 44/2020 vp, s. 6), että valiokunnan saaman selvityksen perusteella voidaan edelleen arvioida ehdotettujen rajoitusten olevan perusteiltaan ongelmattomia välttämättömyys- ja oikeasuhtaisuusvaatimusten näkökulmasta. Sosiaali- ja terveysvaliokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä lähinnä perustuslakivaliokunnan lausunnosta aiheutuvien muutoksien ja täsmennyksien. Lain ehdotetaan olevan voimassa kuluvan vuoden kesäkuun loppuun saakka. Lisäksi ehdotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan laajentamista koskevan säännöksen (9 a §) poistamista sekä viranomaisten sulkemistoimivallan rajaamista eräiden ulkona tapahtuvien toimintojen osalta (58 g §).

Sosiaali- ja terveysvaliokunta korostaa, että ehdotetut toimenpiteet toteutetaan tautitilanteen mukaan asteittain laajentaen rajoituksia, jos esimerkiksi ehdotetun 58 c §:n mukaiset lakisääteiset perusrajoitukset osoittautuvat riittämättömiksi. Viimesijaisena keinona lakiehdotuksen 58 g § mahdollistaa tilojen sulkemisen enintään kahdeksi viikoksi asiakkailta ja muilta toimintaan osallistuvilta. Tällöin on oltava ilmeistä, että lähikontaktien välttämisen sääntelyä tai muita toimenpiteitä ei voida pitää toimintaan liittyvän erityisen tartuntariskin vuoksi riittävinä. Sulkemisen pitää olla myös välttämätöntä epidemian hallitsemattoman leviämisen estämiseksi.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan laajentaminen

Tartuntatautilain 9 a §:ään ehdotetaan hallituksen esityksessä lisättäviksi säännökset sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan laajentamisesta covid-19-epidemian aikana. Säännös muistuttaa asialliselta sisällöltään varsin paljon sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden toimintaa koskevaa valmiuslain 86 §:ää. Nyt ehdotettavassa säännöksessä mahdollisista toimenpiteistä, niiden edellytyksistä ja menettelystä päätöstä tehtäessä säädetään kuitenkin valmiuslakia täsmällisemmin eikä säännöksen soveltamista ole muodollisesti sidottu poikkeusolojen olemassaoloon. Myös korvaussääntely eroaa valmiuslain sääntelystä.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan (s. 7) ehdotetun 9 a §:n soveltaminen voi merkitä varsin tuntuvaakin puuttumista yhtäältä kuntien ja kuntayhtymien ja toisaalta sosiaali- tai terveyspalveluja kunnalle tai kuntayhtymälle sopimuksen perusteella tuottavan yksityisen palveluntuottajan toimintaan. Säännöksen sanamuodon ja myös lainkohdan perustelujen mukaan 9 a §:n

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

soveltaminen tulee kyseeseen vain varsin poikkeuksellisesti. Edellytyksenä säännöksen soveltamiselle on, että covid-19-taudin leviäminen heikentää tai perustellusti arvioiden saattaa heikentää sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän toimintakykyä palveluiden saatavuutta olennaisesti vaarantavalla tavalla ja jo toteutetut toimenpiteet eivät ole riittäviä näiden palveluiden saatavuuden turvaamiseksi. Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan soveltaminen on siten rajattu vain sellaisiin tilanteisiin, joissa käsillä voisivat olla myös valmiuslain 3 §:n 5 kohdassa tarkoitettut poikkeusolot.

Perustuslakivaliokunta kiinnittää lausunnossaan vakavaa huomiota siihen, ettei merkittävästi valmiuslain sääntelyyn nojaavan toimivaltuuden siirtäminen — edes toimivaltuutta täsmentäen — normaaliolojen lainsäädäntöön ole valtiosääntöoikeudellisesti aivan asianmukainen toimintatapa. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan tulee perustuslakivaliokunnan mukaan sen vuoksi harkita 9 a §:n sääntelyn poistamista nyt ehdotettavasta laista ja asian jättämistä valmiuslain sääntelyn varaan.

Kunnille annettavista tehtävistä säädetään perustuslain 121 §:n mukaan lailla. Perustuslakivaliokunnan mielestä nyt ehdotetussa sääntelyssä aluehallintovirastolle ja sosiaali- ja terveysministeriölle jää lailla säätämisen vaatimuksen kannalta liian laaja harkintavalta säännöksen soveltamisessa. Laintasoista sääntelyä on siten perustuslakivaliokunnan mukaan välttämätöntä täsmentää. Tällainen muutos on edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyksessä.

Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan myös, että se on kuntien itsehallintoa koskevassa vaikiintuneessa käytännössä korostanut, että tehtävistä säädettyä on huolehdittava rahoitusperiaatteen mukaisesti kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvoitteistaan (ks. PeVL 15/2020 vp, s. 4, PeVL 16/2014 vp, s. 2 ja siinä mainitut lausunnot). Tältä kannalta merkityksellinen on lakiehdotuksen 79 a §, jossa säädetään 9 a §:n mukaisista päätöksistä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta. Valtion korvaukseen kunnille ja kuntayhtymille sellaisista merkittävistä kustannuksista, joita niille aiheutuu 9 a §:n mukaisesta päätöksestä sekä niiden yksityisille palveluntuottajille 9 a §:n mukaisen päätöksen johdosta suorittamista korvauksista, sovelletaan 79 a §:n mukaan terveydenhuoltolain 38 §:n 2 momenttia.

Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että 79 a §:ssä korvaukselle asetettavat edellytykset ja terveydenhuoltolain 38 §:n 2 momentin mukaisen rahoituksen harkinnanvaraisuus johtavat epäselvyyteen siitä, huolehditaanko kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvoitteistaan rahoitusperiaatteen mukaisesti. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan tulee vielä varmistua 79 a §:n sääntelyn ja lakiehdotuksen perusteluissa mainitun kuntien lisärahoituksen riittävydestä rahoitusperiaatteen kannalta.

Lakiehdotuksen 9 a § on perustuslakivaliokunnan mukaan merkityksellinen myös perustuslain 18 §:ssä turvatun elinkeinovapauden ja omaisuuden suojaava turvaavan perustuslain 15 §:n 1 momentin kautta suojaava sopimusvapauden kannalta siltä osin kuin sääntely koskee sosiaali- tai terveyspalveluja kunnalle tai kuntayhtymälle sopimuksen perusteella tuottavalle yksityiselle palveluntuottajalle asetettavia velvollisuuksia. Perustuslakivaliokunta kiinnittää tältä osin huomiota perusoikeuksien rajoitusedellytyksiin kuuluviin lailla säätämisen ja täsmällisyyden ja tarkarajaisuuden vaatimuksiin. Perustuslakivaliokunnan mielestä viranomaiselle jää sääntelyssä

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

liian laaja harkintavalta velvoitteiden sisällön suhteen. Sääntelyä on perustuslakivaliokunnan mukaan välttämätöntä täsmentää tältä osin. Tällainen muutos on edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että hallituksen esityksessä ehdotetulle 9 a §:lle voidaan sinänsä katsoa olevan hyväksyttäviä perusteita. Kyseessä on kuitenkin hyvin poikkeuksellinen toimivaltasäännös, jolla alueellisille ja valtakunnallisille toimijoille annettaisiin aivan uudenlaisia ja pitkälle sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen liittyviä toimivaltuuksia. Pykälän toimivaltuuksien käyttämisellä voi siten olla myös sellaisia vaikutuksia, joita on vaikea ennakoida. Myös asiantuntijakuulemisissa on tuotu esiin 9 a §:ään liittyviä ongelmia muun muassa liittyen siihen, ettei säännöksen tarkoittamilla toimivaltaisilla viranomaisilla välttämättä ole tällaiseen tehtävään riittävää osaamista ja resursseja. Tällöin myös kriittisen tilanteen kokonaisjohtaminen voisi vaarantua. Lisäksi huoli potilasturvallisuuden vaarantumisesta on nostettu esiin. Resurssien ja tehtävien uudelleenkohdentamisen muutosten vuoksi palvelujen laatu ja potilasturvallisuus voivat heiketä. Säännöksen tarkoittamat muutokset voivat myös tehdä hoidon ja palvelujen määräaikojen noudattamisen vaikeaksi. Ehdotetun 9 a §:n toimeenpanoon liittyy vastuusuhteiden lisäksi mahdollisia kustannusten jakautumiseen liittyviä ongelmia sekä mm. hankintalain soveltamisen ongelmia.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että 9 a § on tarkoitettu viimesijaisen ohjauksen välineeksi ja käytettäväksi vain tilanteissa, joissa palvelujärjestelmän toimintakyky on vakavasti uhattuna. Näin ollen pykälässä tarkoitettujen sääntelyn tarve ilmenee lähtökohtaisesti tilanteessa, jossa käsillä voisivat olla myös valmiuslain tarkoittamat poikkeusolot. Valmiuslaissa on erityiset suojakeinot perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen sekä eduskunnan aseman varmistamiseksi.

Edellä esitettyyn viitaten sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa, että 9 a § sekä 79 a § poistetaan.

Vaikutukset lapsiin ja nuoriin

Esityksen perustelujen mukaan ehdotetut määräaikaisten säännökset 58 c, 58 d ja 58 g § toteutessaan vaikuttavat lasten ja nuorten mahdollisuuksiin lapsen oikeuksien sopimuksen 31 artiklan mukaiseen leikkiin, kulttuuri-, taide-, virkistys- ja vapaa-ajantoimintaan sekä 15 artiklan mukaiseen mahdollisuuteen toimia yhdistyksessä. Toisaalta lapsen oikeuksien sopimuksen 6 artiklan mukainen lasten oikeus elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen on niin ikään taattava.

Ehdotetussa 58 c §:ssä säädetään toimenpiteistä covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi. Säännöksen soveltamisalan piiriin kuuluisivat myös varhaiskasvatuksen järjestäjät sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjät, joiden tulisi noudattaa säännöksen velvoitteita varhaiskasvatuksen, opetuksen, tutkimuksen ja muun toimintansa järjestämisessä.

Ehdotetulla säännöksellä pyritään perustelujen mukaan koronavirusepidemian aikana turvaamaan lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen 6 artiklan mukainen oikeus elämään ja kehitykseen, 24 artiklan mukainen oikeus parhaaseen mahdolliseen terveydentilaan sekä samalla myös 28—29 artiklojen mukainen oikeus opetukseen. Myös lapsen oikeuksien sopimuksen 3 artiklan mukainen lapsen edun ensisijaisuus korostuu tartuntatautien rajoitustoimien aikana. Esi-

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

tyksellä pyritään siihen, että lapsella on oikeus nauttia mahdollisimman täysimääräisesti hänelle säädetyistä oikeuksista myös tartuntatautilanteessa.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi otetaan huomioon myös tartuntatautilanteessa samalla, kun välttämättömillä rajoitustoimenpiteillä pyritään toteuttamaan lapsen oikeus parhaaseen mahdolliseen terveydentilaan. Harrastus- ja vapaa-ajantoiminnan rajoittaminen voi vaikuttaa merkittävästi lasten mahdollisuuksiin ylläpitää sosiaalisia suhteita sekä heidän henkiseen ja fyysiseen hyvinvointiinsa. Myös perusopetuslain mukaisilla poikkeuksellisilla opetusjärjestelyillä voi olla vastaavanlaisia vaikutuksia lapsiin. Lyhytaikaistenkin rajoitusten toteuttamisessa on otettava huomioon lapsen etu myös sen vuoksi, että jatkettujen rajoitustoimien kokonaiskesto voi muodostua erityisesti lasten kannalta pitkäksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja THL ovat 2.2.2021 julkaisseet ohjeistuksen lasten ja nuorten harrastustoiminnan järjestämisestä, rajoittamisesta ja keskeyttämisestä eri epidemiatasoilla. Ohjeessa todetaan, että harrastustoiminta on hyvin keskeinen osa lasten ja nuorten elämässä ja että harrastustoiminnan mahdollistaminen koskettaa lapsia ja nuoria laajasti. Ohjeistuksen tarkoituksena on tuoda esille toimintatapoja ja tilanteita, joilla on vaikutusta lasten ja nuorten harrastustoimintaan terveysturvallisuuden näkökulmasta. Tällöin tarkastelun kohteiksi on otettava ainakin lasten ikä, ryhmän kokoonpanon pysyvyys, toiminnan sisältö, toimitilan ja harrastusryhmän koko sekä se, harjoitetaanko toimintaa sisätiloissa vai ulkona. Ohjeen mukaan lasten ja nuorten sisätiloissa tapahtuvan ryhmäharrastustoiminnan (ml. taiteen perusopetus) täysimittaisen keskeyttämisen vaihtoehtona olisi, että harrastustoiminta keskeytettäisiin, ellei siinä voida noudattaa ohjeen mukaisia turvallisen harrastamisen kriteerejä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että lasten ja nuorten harrastustoiminnan mahdollistaminen pyritään rajoitusten toteuttamisessa turvaamaan terveysturvallisuus huomioon ottaen. Lisäksi on tärkeää, että rajoitustoimien vaikutuksista lapsiin ja nuoriin kerätään tietoa ja vahvistetaan lapsivaikutusten arviointia rajoitustoimien valmistelussa ja toteuttamisessa.

Lapsen karanteeni ja eristäminen

Lakiehdotuksessa laajennetaan sääntelyä siitä, missä paikoissa karanteeni tai eristäminen voidaan toteuttaa. Sääntely mahdollistaa tietyin edellytyksin lapsen eristämisen tai karanteenin toteuttamisen myös ympärivuorokautisia asumispalveluja tarjoavassa sosiaalihuollon toimintayksikössä, perhekodissa, turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksessa tai muussa karanteeni- tai eristämispäätöksen tekijän hyväksymässä ja osoittamassa paikassa. Näin voidaan toimia esimerkiksi silloin, kun lapsi on sijoitettu kodin ulkopuolelle tai hän asuu vammaisten henkilöiden ympärivuorokautisessa asumispalveluyksikössä. Myös tahdonvastainen karanteeni tai eristäminen on näissä yksiköissä mahdollinen. Valiokunta toteaa, että karanteeni ja eristäminen toteutetaan nykykäytännön mukaisesti lähtökohtaisesti kotona silloin, kun se on lapsen edun mukaista.

Karanteenin ja eristämisen olosuhteita koskevan 68 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa (s. 109—110) todetaan, että tilanteissa, joissa karanteeni- tai eristämispäätös koskee alaikäistä henkilöä, on muiden soveltuvien perus- ja ihmisoikeusvelvoitteiden rinnalla huomioitava lapsen erityisasema sekä useat YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen velvoitteet. Kun lapsi on määrätty karanteeniin tai eristettäväksi, on samalla päätettävä, miten lapsen hyvinvoinnista ja turvallisuus-

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

desta huolehditaan. Toimenpiteiden toteuttamisessa tulee huomioida lapsen huollon ja hyvän kohtelun periaatteet ja turvattava lapsen perus- ja ihmisoikeuksien mahdollisimman täysimääräinen toteutuminen sekä varmistettava, että lapsi saa hänelle ymmärrettävällä tavalla tietoa tilanteesta.

Hallituksen esityksessä ei kuitenkaan ole otettu kantaa siihen, millä tavoin lapsen yhteydenpito hänen läheisiinsä karanteeni- tai eristämistilanteissa varmistetaan, jos lapsi on määrätty karanteeniin tai eristettäväksi kodin ulkopuolelle. Esityksestä ei käy ilmi, miten näissä tilanteissa olevan lapsen yhteydenpito ja tapaamiset omien läheisten kanssa tulisi käytännössä järjestää.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta korostaa edellä todettujen hallituksen esityksestä ilmenevien lapsen oikeuksiin liittyvien vaatimusten merkitystä ja toteaa, että sekä päätettäessä karanteenista tai eristämisestä että näiden toimenpiteiden toteutustavasta, tulee aina ottaa ensisijaisesti huomioon kyseisen lapsen etu. Oikeus yhteydenpitoon läheisiin sekä tarvittava valvonta ja muu hoito ja huolenpito koskee kaikkia lapsia, jotka joudutaan eristämään tai määräämään karanteeniin, riippumatta toteutuspaikasta.

Valiokunta painottaa, että jos karanteeni tai eristäminen toteutetaan ympärivuorokautisia asumis- palveluja tarjoavassa sosiaalihuollon toimintayksikössä, perhekodissa, turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksessa tai muussa karanteeni- tai eristämispäätöksen tekijän hyväksymässä ja osoittamassa paikassa, tulee tällöin varmistaa lapsen ja hänen läheistensä tapaamiset, yhteydenpito sekä ulkoilumahdollisuudet terveysturvallisesti. Kyseisessä paikassa tulee olla sellaiset tilat ja suojavarusteet, joiden avulla voidaan sallia lapsen ja hänen vanhempiensa tai huoltajiensa sekä mahdollisesti sisarusten tapaaminen turvallisesti. Sopivia tiloja arvioitaessa ja järjestettäessä on otettava huomioon, että ne mahdollistavat eristämisen aikana myös lapsen hoidon. Henkilökunnalla tulee olla riittävä koulutus ja osaaminen sekä eristämisen ja karanteeniolosuhteissa toimimisesta että lasten tukemisesta näissä haastavissa tilanteissa. On huomattava, että muissa kuin terveydenhuollon yksiköissä ei henkilökunnalla välttämättä nykyisin ole osaamista tartuntatautiin torjunnasta tai tartuntatautiin sairastuneen hoitamisesta ja muista terveydenhuollon osaamiseen liittyvistä seikoista, joten lapsen eristämisen ja karanteenin toteuttamista niissä tulee harkita huolellisesti huomioiden myös edellä todetut seikat.

Taloudelliset vaikutukset

Koronaepidemialla on ollut laajoja taloudellisia vaikutuksia elinkeinoelämän eri sektoreilla. Erityisesti taiteen, viihteen ja virkistystoimialan liikevaihdot ovat epidemian vuoksi pudonneet noin 80—95 prosenttia. Voimakkaimmin vaikutukset ovat kohdistuneet matkailualan palveluja tarjoaviin yrityksiin.

Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että myös nyt arvioitavassa sääntelykontekstissa on valtiosääntöoikeudellisista syistä perusteltua säätää kohtuullisesta kompensatiosta elinkeinonharjoittajille näille kunnan tai aluehallintoviraston tekemästä tilojen sulkemispäätöksestä aiheutuvista taloudellisista menetyksistä erityisesti silloin, kun rajoitus kestää pidemmän ajan kuin yhden sulkemispäätöksen enimmäisajaksi säädetyn 14 vuorokauden ajan. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan on lausunnon mukaan syytä täydentää sääntelyä. Myös useat muut lausunnonantajat ovat

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

pitäneet tärkeänä, että toimialoille hyvitetään viranomaispäätöksistä aiheutuvia kustannuksia ja menetyksiä.

Kuten talousvaliokunta toteaa, sääntelyn perusteella jo ennalta tiedossa olevat kriteerit ja asteittain tautitilanteen perusteella ankaroituvat rajoitustoimet sekä jo tähänastinen tilanteen kehitys mahdollistavat jossain määrin toiminnan sopeuttamista ja rajoitustilanteisiin valmistautumista. Talousvaliokunta kiinnitti kompensaation lisäksi huomioita muihin, jo käytössä oleviin soveltamisalaltaan yleisiin yritysten tukemista koskeviin järjestelmiin. Ennalta asetettuihin tukimekanismeihin on perusteltua suhtautua siinä mielessä pidättyvästi, että ne voivat myös epätoivottavalla tavalla ohjata yritysten valintoja ja toimintaa. Tältä kannalta takautuvat, ns. kustannustukimekanismin kaltaiset järjestelmät ovat yleisesti perustellumpi tapa yritysten tukemiseen, ja niiden tarvetta tulee arvioida viruspandemian edelleen jatkuessa. Mikäli tartuntatautilain nojalla kielletään asiakastilojen käyttö, tulee valtion kompensoida tilojen sulkemisesta aiheutuvia menetyksiä elinkeinonharjoittajalle joko kustannustuen tai muun soveltuvan tukimekanismin muodossa (TaVL 30/2020 vp, s. 5). Myös hallintovaliokunta kiinnitti huomiota kompensaatiomekanismien mahdolliseen ohjausvaikutukseen ja totesi, että yksinomaan tämän esityksen vaikutuksiin kohdenneet kompensaatiomekanismit eivät joka tapauksessa kattaisi kaikkea koko epidemian aiheuttamasta tuen tarpeesta (HaVL 29/2020 vp, s. 12).

Sosiaali- ja terveysministeriö arvioi tästä esityksestä seuraavan erillisen kompensaatiomekanismin luomisen hyvin haastavaksi. Mekanismia ei olisi mahdollista rakentaa aiemmin käytössä olleiden järjestelmien varaan. Uudessa erillisjärjestelmän suunnittelussa pitäisi ensinnäkin ratkaista, kuinka suurelta osin korvausperusteita kirjattaisiin suoraan lakiin tai sen nojalla annettaviin asetuksiin, ja toisaalta, kuinka suuri osa korvauksen määrästä jäisi asetetun toimivaltaisen viranomaisen ratkaistavaksi. Mahdollisessa erillisessä kompensaatiosääntelyssä olisi ratkaistava muun muassa säättämisvaihtoehdot kompensaation oikeasuhtaisuudesta eri tilanteessa, asetetaan ko kompensaatiolle yläraja ja miten kuntien ja aluehallintovirastojen alueellisista päätöksistä seuraavat korvausperusteet ja kompensaation suuruus lukuisilla eri elinkeinotoimialoilla arvioidaan.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta ei pidä tarkoituksenmukaisena kompensaatiosta säättämistä tämän lakiehdotuksen käsittelyn yhteydessä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan työ- ja elinkeinoministeriössä selvitetään parhaillaan aikaisempien kustannustukien jatkoksi toteutettavia toimenpiteitä. Valiokunta katsoo, että erityisesti asiakastilojen käytön mahdollisesta kieltämisestä aiheutuvia menetyksiä tulee kompensoida elinkeinonharjoittajille kustannustuen tai muun soveltuvan tukimekanismin avulla. Valiokunta ehdottaa asiasta lausumaa. (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*)

Säännösten täsmällisyys

Perustuslakivaliokunta kiinnitti lausunnossaan huomiota joihinkin sääntelyn yksityiskohtiin. Valiokunta totesi lausunnossaan (s. 8), että tartuntatautilain 58 c—58 h §:ssä ehdotetaan säädettäväksi osittain varsin syvälle käyvästäkin puuttumisesta elinkeinovapauteen. Perustuslakivaliokunnan mielestä kyse on kuitenkin perusoikeuksien rajoittamista tarkoittavasta sääntelystä. Valiokunta kiinnittää perusoikeusrajoitusten täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen kannalta huomiota joihinkin sääntelyn yksityiskohtiin.

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa kyseisen perustuslakivaliokunnan huomautuksen johdosta jäljempänä muutoksia 58 c ja 58 d §:ään.

Ehdotetun 58 f §:n osalta perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota (s. 9) siihen, että 58 f §:ssä jää epäselväksi, minkä alueen epidemiatilanteeseen säännöksen alueellinen soveltamisala perustuu tilanteessa, jossa on kyse liikennevälineen liikkumisesta useamman sairaanhoitopiiriin alueella.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta ei ehdota kyseiseen säännökseen tältä osin muutosta, mutta toteaa, että Liikenne- ja viestintäviraston on päätöstä tehdessään ja matkustajamäärän rajoitusta arvioi-
dessaan otettava huomioon tartuntojen ilmaantuvuus alueilla, joilla liikennöinti pääosin tapahtuu ja joista matkustajia voidaan ottaa kyytiin. Lain tarkoituksen toteutumisen kannalta keskeistä on covid-19-ilmaantuvuus kaikilla niillä alueilla, joilta matkustajia voi nousta liikennevälineeseen. Taudin korkea ilmaantuvuus jollakin tällaisella alueella lisää kyseisen kuljetuspalvelun riskiä epidemian leviämisen näkökulmasta. Näin ollen päätöksenteossa tulee yhtenä harkintakriteerinä käyttää nimenomaan korkeimman tartuntariskin alueen ilmaantuvuuslukua.

Tilojen väliaikaista sulkemista asiakkailta ja osallistujilta koskevassa 58 g §:ssä tarkoitettu kunnan tai aluehallintoviraston päätös voi koskea laissa tarkemmin määritellyyn liikunta-, urheilu-, huvi- ja virkistystoimintaan käytettäviä tiloja. Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota (s. 9) siihen, että tilojen määrittelyssä laissa on jonkin verran väljyyttä. Valiokunnan näkemyksen mukaan täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen kannalta perusteltua olisi, että tilat olisi tyhjentävästi määritelty laissa tai vähintään 58 g §:n nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että toisaalta perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan (s. 4), että vaikka täsmällisyys- ja tarkkarajaisuus on sinänsä perusoikeuksien yleisiin rajoitus-
edellytyksiin lukeutuva vaatimus (ks. PeVM 25/1994 vp, s. 5/II), saattaa nyt ehdotettujen säännösten kasuistinen, muusta tartuntatautilain poikkeava sääntelytekniikka aiheuttaa ongelmia ja ennakoimattomuutta tartuntatautilain sääntelyn soveltamisessa vastaisuudessa myös jo voimassa olevan sääntelyn osalta esimerkiksi nyt ehdotettavasta sääntelystä tehtävien vastakohtaispäätelmien vuoksi. Näin ollen sosiaali- ja terveysvaliokunta ei ehdota säännökseen tältä osin muutosta, vaan toteaa, että 58 g §:ssä tarkoitettut tilat on syytä määritellä tyhjentävästi valtioneuvoston asetuksessa.

Ehdotetun sääntelyn suhde voimassa olevaan tartuntatautilain 58 §:ään

Voimassa olevan tartuntatautilain 58 §:n nojalla tiettyjä säännöksessä mainittuja tiloja voidaan sulkea ja väkeä kokoavia tilaisuuksia kieltää. Kyseinen säännös on voimassa toistaiseksi. Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä lakiin ehdotetaan viranomaisille toimivaltuuksia puuttua myös muuhun elinkeino- ja harrastustoimintaan siltä osin kuin kyseiset toimivaltasäännökset puuttuvat laista (58 c §, 58 d § ja 58 g §). Ehdotettava sääntely olisi osin jatkuvaluonteiseen toimintaan käytettävien tilojen osalta rinnakkaista voimassa olevan lain 58 §:n sääntelyn kanssa ja osin muun muassa erilaisten tapahtumien osalta täydentäisi sitä.

Sivistysvaliokunnan lausunnossa on kiinnitetty huomiota erityisesti 58 ja 58 g §:n suhteeseen. Ehdotettua 58 g §:ää ei sovelleta esimerkiksi perusopetukseen, jota koskevat mahdolliset sulke-
mispäätökset tehdään 58 §:n nojalla. Sivistysvaliokunnan mukaan epäselvyyttä voi edellä to-

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

detusta huolimatta syntyä 58 g §:n 3 momentin 1 ja 3 kohdissa tarkoitettujen ryhmäliikuntaan ja muuhun vastaavaan liikuntaan sekä tiettyihin harrastustoimintoihin käytettävien tilojen kohdalla silloin, kun em. toimintoja järjestetään koulun tai oppilaitoksen tiloissa. Tilanne on sivistysvaliokunnan mukaan ongelmallinen erityisesti silloin, kun opetuksen järjestäminen on sallittua, mutta harrastus- ja vapaa-ajantoimintoja koskee tilojen käyttökielto. Sivistysvaliokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotuksen tarkoituksena on, että edellä mainitussa tilanteessa harrastus- ja vapaa-ajan toimintoja koskeva tilojen käyttökielto ulottuu myös koulujen ja oppilaitosten tiloihin riippumatta siitä, onko niissä opetustoiminta käynnissä vai ei. (SiVL 12/2020 vp, s. 12)

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöltä saaman selvityksen mukaan, jos oppilaitoksia ei ole tartuntatautilain 58 §:n nojalla suljettu tai opetuksessa ei ole siirrytty tartuntatautilain 58 §:n päätöksen johdosta perusopetuslain 20 a §:n mukaisiin poikkeuksellisiin opetusjärjestelyihin, tällöin opetus ja koulut toimivat normaalisti ja oppilaitoksen kaikki toimitilat ovat opetuskäytössä, myös liikuntatilat. Kunnan tai aluehallintoviraston tekemä 58 g §:n mukainen päätös koskee muuta koulun ulkopuolista toimintaa, kuten harrastustoimintaa, eli ulkopuoliset toiminnan järjestäjät eivät voi kyseisiä tiloja päätöksen voimassaoloaikana kyseiseen toimintaan käyttää. Toisaalta myöskään esimerkiksi varhaiskasvatusta tai oppilaitoksen toimintaa ei voi järjestää päiväkodin tai koulun ulkopuolisessa tilassa, kuten uimahallissa, jos se olisi suljettu asiakkailta ja osallistujilta 58 g §:n nojalla. Näin ollen ehdotettua sääntelyä ei sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mukaan ole tässä yhteydessä tarpeen tältä osin täsmentää.

Tartuntatautilakia on uudistettu covid-19-epidemian aikana osittaisilla muutoksilla varsin kiireellisillä aikatauluilla. Valiokunta toteaa, että jatkossa valmisteltaessa toistaiseksi voimassa olevaksi tarkoitettua sääntelyä tartuntatautilakiin tulee myös 58 §:n suhde nyt ehdotettuihin säännöksiin sekä muuhun lainsäädäntöön kokonaisuudessaan arvioida uudelleen sääntelyn loogisen kokonaisuuden näkökulmasta.

Ulkotilojen rajaus 58 g §:ssä

Valiokunnan saamissa lausunnoissa on kiinnitetty huomiota siihen, että tilojen väliaikaiseen sulkemiseen liittyvä ulkotilojen käytön kieltäminen esimerkiksi hiihtokeskuksissa ja muussa liikuntatoiminnassa ja eläintarhoissa ei olisi epidemian torjunnan kannalta perusteltua. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tauti voi levitä myös ulkotiloissa, jos ihmiset ovat lähikontaktissa keskenään (jonot, tungokset, aktiivinen lähekkäin tapahtuva urheilu, huvittelulaitteet jne.). Esimerkkejä sääntelyn piiriin tulevista ulkotiloissa tapahtuvista toiminnoista ovat muun muassa jalkapallo ja jääkiekko (58 g §:n 4 mom. 1 kohta) sekä huvipuistot, teemapuistot, kiertävät tivolit sekä eläintarhat (58 g §:n 4 mom. 4 kohta).

Valiokunta korostaa, että lakiehdotuksen lähtökohta on, että tarvittavat toimenpiteet toteutetaan eri toiminnoissa ensisijaisesti 58 c ja 58 d §:n nojalla. Vasta, jos nämä ja muut toteutetut toimet eivät riitä, voidaan turvautua 58 g §:n sääntelyyn. Tällöinkin toimenpiteiden tulee olla epidemian hallitsemattoman leviämisen estämiseksi välttämättömiä ja pykälän 2 momentissa säädettävien edellytysten tulee täytyä. Edellytyksinä on taudin ilmaantuvuusluvun 50/100 000 ylittyminen, se, että alueella on tautiryppäitä, joita ei pystytä jäljittämään ja ne aiheuttavat merkittävän riskin uusien tartuntojen leviämiseen sekä tartuntojen määrän arvioidaan johtavan sairaala- ja tehohoi-

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

don tarpeen merkittävään lisääntymiseen. Sulkeminen voi koskea vain 4 momentissa tarkoitettuja toimintoja, ja päätöksen voi tehdä vain kahdeksi viikoksi kerrallaan.

Ehdotetun 58 g §:n 4 momentin 1 kohta koskee säännöksen sanamuodon mukaan joukkueurheiluun, ryhmäliikuntaan, kontaktilajien harrastamiseen ja muuhun vastaavaan urheiluun tai liikuntaan käytettäviä tiloja sekä kuntosaleja ja muita vastaavia sisäliikuntatiloja. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että säännöksen sanamuoto on siten rajattu, että se ei — toisin kuin hallituksen esityksen perusteluissa todetaan — koske esimerkiksi hiihto- ja laskettelukeskuksia, joissa tulee kuitenkin noudattaa 58 d §:n mukaisesti tehtävää alueellista viranomaispäätöstä lähikontaktien välttämismahdollisuudesta.

Valiokunta korostaa liikunnan merkitystä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kannalta ja ehdottaa, että 58 g §:n 4 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen liikuntamuotojen sulkemismahdollisuus rajataan vain sisätiloissa tapahtuvaan toimintaan. Lisäksi ehdotetaan eläintarhojen ulkotilojen jättämistä sulkemismahdollisuuden ulkopuolelle vähäisen tartuntariskin perusteella.

Valiokunta kiinnittää myös huomiota siihen, että 58 g §:n 5 momentin mukaan sulkemispäätöstä tehtäessä on otettava huomioon tiedossa oleva asiantuntemus siitä, muodostaako asiakkaiden tai osallistujien fyysinen läheisyys toisiinsa tai yhtä aikaa paikalla olevien ihmisten määrä tai muu sijoittuminen tilassa taikka taudin leviäminen pintojen välityksellä erityisen riskin taudin leviämiseksi. Lisäksi on otettava huomioon, onko toiminnassa tai siihen käytettävissä tiloissa erityinen mahdollisuus merkittävien tartuntaketjujen syntymiselle.

Sääntelyn soveltamiseen liittyviä näkökohtia

Virastot ja laitokset. Hallintovaliokunta kiinnittää lausunnossaan (HaVL 29/2020 vp, s. 5—6) huomiota siihen, että 58 c, 58 d ja 58 f §:n velvoitteet koskevat julkisella sektorilla kuntien, kuntayhtymien ja julkisoikeudellisten laitosten yleisötiloja. Ne eivät sen sijaan koskisi valtion virastoja ja niiden asiakastiloja. Epidemian leviäminen ei kuitenkaan tunnista tällaista rajausta, minkä vuoksi hallintovaliokunta ei pidä soveltamisrajoitusta sääntelyn tehokkuuden kannalta optimaalisena ja johdonmukaisena. Valiokunnan mielestä olisi perusteltua kohdistaa sääntely myös valtion virastoihin ja laitoksiin.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan saaman selvityksen mukaan esityksen taustalla on ollut ajatus siitä, että valtion virastoissa on keskeisesti kyse lakisääteisten, perusoikeuskytkentäisten sekä pääosin ei kovinkaan laajamittaista henkilöasiakkaiden asiointipalvelua sisältävien palveluiden toteuttamisesta ja soveltamisalaaan kuulumiseen voisi liittyä esimerkiksi tuomioistuinmenettelyn julkisuuteen tai niin sanottuun valvonnalliseen sulkemiseen (59 c §) liittyviä kysymyksiä, joiden arvioitiin voivan tuottaa hankalia soveltamistilanteita käytännössä. Lisäksi käytännössä valtion virastojen ja laitosten asianmukaiset käytänteet on mahdollista varmistaa myös valtionhallinnon sisäisellä ohjauksella. Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ei esitä sääntelyä tältä osin muutettavaksi.

Uskonnonharjoittaminen. Hallituksen esityksen mukaan voimassa oleva yleisiä kokouksia ja yleisötilaisuuksia koskeva tartuntatautilain sääntely ei koske uskonnonharjoittamista. Ehdotettavat 58 c § (toimenpiteet covid-19-taudin leviämisen estämiseksi) ja 58 d § (asiakkaille ja osallis-

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

tujille tarkoitettujen tilojen käytön edellytykset covid-19-taudin leviämisen estämiseksi) koskevat ehdotuksen mukaan myös uskonnonharjoittamiseen käytettäviä tiloja. Esityksen mukaan sillä ei ole kuitenkaan tarkoitus rajoittaa uskonnonvapautteen sisältyvää oikeutta harjoittaa uskontoa, joten ehdotettua 58 g §:ää (tilojen väliaikainen sulkeminen) ei sovelleta uskonnonharjoittamiseen.

Sivistysvaliokunta korostaa lausunnossaan (SiVL 12/2020 vp, s. 7) hengellisen toiminnan merkitystä osana yhteiskunnan laajaa toimintaa kansalaisten henkisen hyvinvoinnin ja jaksamisen ylläpitämisessä. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on yhdenvertaisuusnäkökulmasta kiinnitetty huomiota siihen, että uskonnonharjoittamiseen tarkoitettut tilat ovat sulkemisuhan ulkopuolella. Lakiehdotuksen perustarkoituksen eli koronaviruksen leviämisen rajoittamispyrkimysten kannalta näiden tilojen jättäminen 58 g §:n soveltamisen ulkopuolelle voi antaa muille tahoille kuvan epäjohtonmukaisesta ja epäoikeudenmukaisesta tavasta taistella yhdessä pandemiaa vastaan.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että 58 c ja 58 d § koskevat uskonnollisia yhdyskuntia ja myös uskonnonharjoittamisessa tulee siten kyseiset velvoitteet ottaa huomioon. Myöskään 58 g §:n soveltamisalasta ei ole rajattu uskonnollisia yhdyskuntia pois. Käytännössä 58 g §:n toiminnot eivät kuitenkaan pääsääntöisesti ole uskonnonharjoittamisena pidettyä toimintaa.

Taudin leviämisen estämisen näkökulmasta on valiokunnan näkemyksen mukaan tärkeää, että sääntelyn piirissä on laajasti niitä toimintoja ja tiloja, joissa on riski taudin leviämiseksi (lähikontakti). Uskonnonharjoittaminen eli esimerkiksi kokoontuminen rukoushetkeen voi olla tällainen toiminto, jos tartunnan torjunnan toimia ei asianmukaisesti toteuteta. Siksi on tärkeää, että myös uskonnolliset yhdyskunnat ovat edellä kuvatusti hygienia- ja lähikontaktin välttämismääräysten piirissä.

Uskonnonharjoittamiseen käytettävät tilat on kuitenkin rajattu ns. valvonnallisen sulkemisen ulkopuolelle (59 c §:n 4 mom.). Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tämä johtuu valmistelun aikana tehdystä arviosta, jonka mukaan uskonnollisen yhdyskunnan uskonnonharjoittamiseen käyttämän tilan, kuten kirkon tai moskeijan, sulkeminen ulottuisi sillä tavoin uskonnonvapauden ydinalueelle, että sitä ei olisi perusteltua tässä yhteydessä lakiehdotukseen sisällyttää. Kyseessä olisi uskonnonvapauden ydinalueeseen puuttuva rajoitus, joka ei olisi tässä vaiheessa perusteltua ottaen huomioon, että tavoite (epidemian leviämisen ehkäiseminen) olisi saavutettavissa myös lievemmillä keinoilla (hygieniavelvoitteet ja lähikontaktin välttäminen). Huomionarvoista on, että myös uskonnolliseen yhdyskuntaan voitaisiin kohdistaa 59 c §:n 5 mom. säädetty uhkasakko, jos viranomaisen katsoisi sen olevan päätöksen noudattamisen tehostamiseksi tarpeen. Valmistelussa on arvioitu, että tämä uhkasakkomenettely on muun valvonnan osana riittävä turvaamaan sen, että myös uskonnolliset yhdyskunnat noudattavat epidemian leviämisen estämisvelvoitteita.

Ammattiurheilu. Sivistysvaliokunta pitää hyvänä sitä, että ammattiurheilu jätetään 58 d ja 58 g §:n soveltamisalan ulkopuolelle (s. 10). Tämä on valiokunnan näkemyksen mukaan välttämätöntä huippu-urheilijoiden harjoittelun turvaamiseksi ja kilpailutoiminnan jatkamiseksi. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota ammattiurheilun määritelmään hallituksen esityksen perusteluissa (s. 89), joiden mukaan "käytännössä rajausta tarkoittaisi ammattiurheilun rajaamista huippu-urheiluun kattaen palloilulajeissa kaksi ylintä kansallista sarjatasoa, aikuisten A-maa-

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

joukkuevoiminnan sekä kansainväliseen menestykseen tähtäävän yksilöurheilun, josta urheilija hankkii elantonsa". Perustelujen mukaisen määritelmän viimeinen lause "josta urheilija hankkii elantonsa" on sivistysvaliokunnan näkemyksen mukaan erittäin ongelmallinen, koska tällä hetkellä useissa lajeissa on urheilijoita, jotka eivät pysty tienaamaan urheilusta elantoaan. Hallituksen esityksen mukainen rajausta ei näitä ammattuurheilijoita koske, joten se estää heidän mahdollisuutensa jatkaa harjoittelua ja kilpailemista säännösten tarkoittamissa poikkeavissa olosuhteissa. Sivistysvaliokunta pitää tarpeellisena, että sosiaali- ja terveysvaliokunta muuttaa lakiesityksen ammattuurheilun määritelmää siten, että siitä poistetaan hallituksen esityksen perusteluissa todettu lause "josta urheilija hankkii elantonsa".

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää sivistysvaliokunnan tapaan hallituksen esityksen perustelujen mainintaa "josta urheilija hankkii elantonsa" ongelmallisena, eikä säännöstä tule soveltaa urheilijan mahdollisesti saaman elannon perusteella. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan näkemyksen mukaan 58 d ja 58 g §:n ammattuurheilua koskeva rajausta tarkoittaa käytännössä ammattuurheilun rajaamista huippu-urheiluun kattaen palloilulajeissa kaksi ylintä kansallista sarjatasoa, aikuisten A-maajoukkuevoiminnan sekä kansallisen lajiliiton valintajärjestelmän kautta kansainvälisiin arvokilpailuihin valmistautuvat urheilijat.

Koulukuljetukset. Sivistysvaliokunta esittää (s. 11), että sosiaali- ja terveysvaliokunta harkitsee koululaisten henkilökuljetuksia ja matkustajamäärärajoituksia koskevien säännösehdoitusten täsmentämistä samalla varmistuen, että ko. rajoitukset eivät estä oppilaiden opetukseen osallistumista.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että 58 f §:n 6 momentissa todetaan, että annettu päätös ei saa estää kenenkään oikeutta lakisääteisiin palveluihin. Perusopetusta ja lisäopetusta saavan koulukuljetus on järjestettävä perusopetuslain 32 §:n mukaisesti myös epidemiatilanteessa, vaikka nyt käsiteltävissä säännöksissä asetettuja velvoitteita, rajoituksia tai alueellisia päätöksiä olisi voimassa. Kunta vastaa koulukuljetusten järjestämisestä ja siitä, että ne toteutetaan terveysturvallisesti.

Myös esimerkiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain mukaiset kuljetukset ovat säännöksessä tarkoitettuja lakisääteisiä palveluja. Joukkoliikenne taas ei ole kuntien lakisääteinen tehtävä, mutta sitä järjestämällä pyritään turvaamaan muun ohella työmatka-, opiskelu- ja koululaisliikennettä. Tarvittaessa olisi syytä arvioida tarvetta lisätä liikennöintivuoroja, jotta terveysturvallinen liikennöinti olisi mahdollista. Toisaalta matkustajamäärät ovat vähentyneet epidemian aikana muutoinkin muun muassa etäopiskelun ja etätöiden vuoksi, mikä lisää väljyyttä kulkuneuvoissa.

Lakisääteisten palvelujen määritelmä. Sivistysvaliokunta esittää (s. 11) myös, että sosiaali- ja terveysvaliokunta harkitsee lakisääteisen palvelun määritelmän täsmentämistä lausunnossa mainittujen säännösten osalta.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan saaman selvityksen mukaan lakisääteisillä palveluilla on esityksessä tarkoitettu käsitteen suppeaa tulkintaa eli esimerkiksi varhaiskasvatusta, perusopetusta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, joihin voi kohdistua yksilöllinen oikeus. Tämä myös il-

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

menee säännöksen sanamuodosta. Tässä esityksessä lakisääteisten palvelujen piiriin ei ole ollut tarkoitus sisällyttää esimerkiksi kuntien järjestämiä muita sinänsä lainsäädännön tuella ja perusteella järjestettäviä yleisiä palveluja, kuten kirjasto-, liikunta- ja kulttuuripalveluja.

Valiokunta näkee, että ministeriön tulisi selventää liikennepalveluiden tarjoajien ja muiden elinkeinonharjoittajien mahdollisuuksia edellyttää kasvomaskin käyttöä asiakkailtaan.

Asianosainten kuuleminen

Sivistysvaliokunnan mukaan (s. 3) päättäminen oikeasuhtaisista rajoitustoimista, viime sijassa tilojen sulkemisesta, edellyttää valiokunnan mielestä vahvaa vuoropuhelua paikallisten ao. toimijoiden kanssa. Valiokunta esittää, että tartuntatautilakiin tulee lisätä viranomaisille velvoite käydä aito vuoropuhelu alan ja järjestävän tahon kanssa. Sivistysvaliokunta myös arvioi (s. 4–5), että ehdotetut säännökset johtavat summittaisiin, kaikkia näissä säännöksissä tarkoitettuja toimijoita koskeviin rajoituksiin ja kieltoihin, jolloin päätöksissä ei tosiasiallisesti voida ottaa huomioon erilaisen paikallisen toiminnan ja kokonaisten toimialojen luontaista mahdollisuutta järjestää tilat ja käytännön toiminta turvallisella tavalla.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että tartuntatautilain 1 §:ssä säädetyn mukaisesti lain tarkoituksena on ehkäistä tartuntatauteja ja niiden leviämistä, mutta myös niistä ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja. Nyt käsillä olevan hallituksen esityksen sisältämien muutosten yksi keskeisistä periaatteista on mahdollistaa portaittaisesti toimijan omat toimet toiminnan turvallisen toteuttamisen varmistamiseksi ennen kuin viranomaiset tekisivät päätöksiä tiukemmista rajoituksista. Viranomaisten päätöksenteon asianmukaisuuden osalta hallintolain (434/2003) säännöksissä säädetään muun muassa asianosaisen kuulemisesta sekä vaikuttamismahdollisuuksien varoamisesta (34 ja 41 §). Kunnanvaltuuston velvollisuudesta pitää huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä säädetään kuntalaissa (410/2015). Valiokunta ei siten pidä tarkoituksenmukaisena säätää erikseen tartuntatautilaissa viranomaisen ja järjestävän tahon välisestä vuoropuhelusta. Vaikka covid-19-epidemian hallinnassa on varsin usein tarve hyvin pikaisille rajoitustoimille, painottaa sosiaali- ja terveysvaliokunta edellä mainittujen asianosaisten kuulemista koskevien säännösten noudattamisen välttämättömyyttä toimia toteutettaessa.

Virka-apu

Hallintovaliokunta on lausunnossaan (HaVL 29/2020 vp, s. 6) todennut muun muassa, että virkaavulla voi olla käytännössä tärkeä merkitys lakiehdotukseen sisältyvien säännösten toimeenpanossa. Siksi on tärkeää, että säännökset on asianmukaisesti laadittu. Valiokunta toteaa yleisesti, että sen hallintotoimen, jonka toteuttamiseen pyydetään toisen viranomaisen virka-apua, tulee kuulua virka-avun pyytäjän tehtäväpiiriin. Hallintotoimen tulee siten kuulua virka-avun pyytäjän laissa säädettyihin eli lakisääteisiin tehtäviin. Virka-apua antavan viranomaisen tulee puolestaan olla lakiin perustuvan toimivallan nojalla oikeutettu antamaan virka-apua. Yksinomaan lakiin sisältyvä maininta esimerkiksi siitä, että tietty viranomainen antaa toiselle viranomaiselle virka-apua, ei vielä ilmaise virka-avun antamiseen liittyvää sisällöllistä toimivaltaa, vaan virka-avun antamiseen tulee olla joko yksilöidympi tai yleisempi sisällöllinen toimivalta lainsäädännössä. Hallintovaliokunnan käsityksen mukaan maamme lainsäädäntöön sisältyy merkittävästi tässä

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

suhteessa puutteellista lainsäädäntöä, joka olisi syytä ottaa kokonaisvaltaisempaan tarkasteluun sopivassa yhteydessä. Hallintovaliokunta pitää perusteltuna, että virka-apun antamisen edellytyksenä on säännösehdotuksen mukaan, että se ei vaaranna virka-apua antavalle viranomaiselle säädettyjen muiden tärkeiden tehtävien suorittamista.

Hallintovaliokunta toteaa, että lakiehdotuksen 59 c §:n 8 momentissa oleva yksityiskohtaisempi virka-apua koskeva sääntely on asianmukaista. Lakiehdotuksen 89 § on kuitenkin kirjoitettu yleisempään muotoon, eikä siitä ilmene, millaista virka-apua voidaan antaa. Lausunnon yleisarvion mukaan vaikuttaa siltä, ettei 89 §:n mukaiselle virka-apun antamiselle ole säädetty kattavammin toimivaltuuksia virka-apun sisällön suhteen. Hallintovaliokunnan mielestä lakiehdotuksen 89 §:n virka-apusääntelyä olisi aiheellista täydentää virka-apuviranomaisten asianmukaisilla toimivaltuussäännöksillä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy hallintovaliokunnan näkemykseen virka-apusääntelyn täsmentämistarpeesta. Valiokunta katsoo, että tartuntatautilain virka-apusääntelyn täsmentäminen on syytä säätää jatkovalmistelussa huolellisen lainvalmistelun perusteella.

Rajaturvallisuus

Valtioneuvosto päätti 22.1.2021, että maahantulon rajoituksia kiristetään Suomessa. Uudet rajoitukset tulivat voimaan 27.1.2021 ja ne ovat voimassa 25.2.2021 asti. Muutoksilla pyritään vähentämään rajan yli saapuvaa liikennettä, jotta estettäisiin uusien koronavirusmuunnosten leviämistä. Suomen tautitilanne eroaa huomattavasti muista Schengen-maista, ja näin ollen matkustajien myötä syntyvä riski virusmuunnosten leviämiseksi Suomessa on merkittävä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriössä on tehty täydentävää oikeudellista arvioita siitä, mitkä mahdollisuudet viranomaisilla olisi vaatia Suomeen ns. korkean riskin maista saapuvilta matkustajilta ennakkotesti ja/tai testaus covid-19-taudista. Samaa asiaa on arvioitu jo syksyllä 2020, mutta silloin sääntely katsottiin erittäin ongelmalliseksi perusoikeuksien näkökulmasta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan asiaa koskeva hallituksen esitys tartuntatautilain muuttamisesta on tarkoitus antaa eduskunnalle mahdollisimman pian. Valiokunta pitää valmistelua kiireellisenä ja ehdottaa asiasta lausumaa. (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*)

Koronakoira-toiminta

Joissakin asiantuntijalausunnoissa on esitetty lakiehdotuksen 89 §:ään lisättäväksi säännös siitä, että Tulli voi virka-apua antaessaan käyttää tartuntatautien tunnistamisessa ja tarkastusten kohdentamisessa apunaan tartuntatautien tunnistamiseen koulutettuja koiria. Nämä koirat eivät todentaisi tartuntatauteja, vaan ainoastaan auttaisivat tunnistamaan infektoituneita matkustajia, jotta heidät voitaisiin ohjata terveydenhoitoviranomaisten jatkotoimenpiteisiin. Hallintovaliokunta toteaa, että on syytä jatkaa koronakoirien kouluttamista ja hyödyntämisen selvittämistä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan saaman selvityksen mukaan hajuerottelukoirien käyttäminen saattaisi olla yksi mahdollisuus tarjota nopea, helppo ja kustannustehokas menetelmä ohjata ihmisiä koronavirustesteihin. Koirien on kansainvälisissä tutkimuksissa osoitettu pystyvän tunnis-

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

tamaan koronavirustartunnan saaneen hajua. Koiran hajuerottelukyvyyden herkkyydestä ja tarkkuudesta sekä menetelmän soveltuvuudesta eri tilanteisiin on vielä puutteellisesti tietoa. Toiminnan riski on ennen kaikkea puutteellinen tieto menetelmän lääketieteellisestä luotettavuudesta eli kuinka herkästi koira indikoisi mahdollisen tartunnan ja kuinka tarkasti se indikoisi nimenomaan covid-19-tartunnan verrattuna esimerkiksi muihin hengitystieinfektioihin. Yleisvaarallisen taudin toteamisen täytyy tapahtua mahdollisimman luotettavasti.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta ei ehdota tässä vaiheessa tartuntatautilakiin otettavaksi säännöstä koronakoira-toiminnasta, mutta katsoo hallintovaliokunnan tavoin, että koronakoirien kouluttamista ja hyödyntämistä taudin jäljittämiseksi on syytä selvittää ja arvioida.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

9 a §. Sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan laajentaminen covid-19-epidemian aikana.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon sekä edellä yleisperusteluissa todettujen perusteiden johdosta pykälää poistettavaksi.

58 c §. Toimenpiteet covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi. Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan (s. 8), että 58 c §:ssä käytetty alueellisesti ja toiminnallisesti rajatun ulkotilan käsite jää sääntelyssä jossakin määrin avoimeksi. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa, että pykälän 1 momenttia tältä osin täsmennetään.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa, että pykälän 1 ja 2 momentin virheelliset viittaukset 4 momenttiin muutetaan viittaamaan 3 momenttiin.

Pykälän 5 momentin mukaan kyseisen pykälän mukaiset velvollisuudet tai päätökset eivät saa estää kenenkään oikeutta lakisääteisiin palveluihin ja oikeutta saada asiansa käsitellyksi toimivaltaisessa viranomaisessa, eivätkä ne saa estää virkamiestä hoitamasta virkatehtäviään. Vastaavanlaiset säännökset sisältyvät myös 58 d §:n 7 momenttiin sekä 58 f §:n 6 momenttiin. Hallituksen esityksen säännöselähdöyksissä näiden säännösten mukaan ao. pykälissä virkatehtävien hoitamisen mahdollistaminen kohdistuu säännöksen sanamuodon mukaan vain virkamiehiin. Esityksen perusteluissa (s. 81 ja 93) — mutta ei itse säännöksessä — tämän todetaan kohdistuvan myös työsopimussuhteessa oleviin työntekijöihin. Sivistusvaliokunta toteaa lausunnossaan (s. 11), että sivistyksen toimialalla valtion virkamiesten ja työsopimussuhteisten lisäksi toimii huomattava määrä kunnallisia viranhaltijoita, joita ei mainita esityksen säännöksessä eikä perusteluissa. Sivistusvaliokunta esittää (s. 12), että sosiaali- ja terveysvaliokunta harkitsee edellä todettujen säännösten täsmenämistä siten, että ne kattavat kaikki tarvittavat palvelussuhteen muodot. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa, että 58 c §:n 5 momenttia täsmennetään sivistusvaliokunnan lausunnon tarkoittamalla tavalla siten, että siinä mainitaan myös viranhaltija.

Pykälän 6 momentissa ehdotetut velvollisuudet kohdistuvat asemien, terminaalien ja muiden vastaavien tilojen hallinnasta vastaaviin toimijoihin. Muita vastaavia tiloja koskeva ilmaisu jää varsin avoimeksi, ja sitä on perustuslakivaliokunnan mukaan syytä täsmenämää (s. 8). Edellä todetun perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa, että kyseistä ilmaisua täsmennetään.

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

58 d §. Asiakkaille ja osallistujille tarkoitettujen tilojen käytön edellytykset covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi. Perustuslakivaliokunta painotti lausunnossaan (s. 6) edelleen rajoitusten välttämättömyyden vaatimusta. Valiokunnan mukaan ongelmatonta ei ole, että säännösten kirjoitusasu on välttämättömyyden arvioinnin suhteen epäjohtonmukaista. Valiokunnan mukaan on selvää, että rajoitustoimenpiteiden ja toimivaltuuksien käyttämisen on oltava säännöspäätöksellisesti välttämätöntä. Riittävää ei ole, että sitä voidaan pitää välttämättömänä. Lakiehdotuksen sääntelyä on täsmennettävä. Tällainen täsmentäminen on perustuslakivaliokunnan mukaan edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisympäristössä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa, että perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta pykälän 1 momentin sanamuoto "voidaan pitää välttämättömänä" muutetaan muotoon "on välttämätöntä".

Pykälän 1 momentissa viitataan toimijoiden osalta virheellisesti pykälän 3 momenttiin. Kyseisistä toimijoista säädetään pykälän 5 momentissa. Valiokunta ehdottaa, että kyseinen viittaussäännös korjataan.

Toimivalta pykälässä tarkoitettujen päätösten tekemiseen ehdotetaan 1 momentissa osoitettavaksi kunnan tartuntatauti- ja terveysviraston vastaavalle toimielimelle. Aluehallintovirasto on päätöksen tekijänä, jos toimenpiteet ovat välttämättömiä usean kunnan alueella. Lakiehdotuksen perustelujen mukaan aluehallintoviraston päätöstä tulee noudattaa, jos aluehallintoviraston päätöksessä asetetaan tiukempi velvoite kuin mahdollisessa aiemmassa aluehallintoviraston alueella sijaitsevan kunnan päätöksessä. Toisaalta kunta voi perustelujen mukaan tehdä alueellaan aluehallintovirastoa tiukemman päätöksen, jos se olisi kyseisen kunnan tautitilanteen vuoksi välttämätöntä.

Perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota (s. 9) siihen, ettei perusteluissa esitetty tulkinta tiukemman päätöksen ensisijaisuudesta perustu nyt ehdotettavien säännösten sisältöön. Päätöksen sisällöstä johtuvaa ensisijaisuutta ei voida perustaa vain lain perusteluihin, vaan tällaisesta seikasta olisi säädettävä lailla. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa, että säännöstä muutetaan perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta siten, että aluehallintoviraston päätöksen kanssa samanaikaisesti voimassa olevassa kunnan tekemässä päätöksessä asetetut velvoitteet täydentävät kunnan alueella voimassa olevia aluehallintoviraston päätöksellä asetettuja velvoitteita. Kunnan päätös voi siten laajentaa tai tiukentaa aluehallintoviraston tekemää päätöstä samojen tai eri rajoitusten osalta. Valiokunta toteaa, että kyseisellä lisäyksellä ei ole tarkoitus yleisesti rajoittaa 1 momentissa tarkoitettua kunnan päätösvaltaa, vaan ainoastaan säätää siitä, ettei kunta saa päätöksellään poiketa aluehallintoviraston päätöksestä suppeampaan tai lievempään rajoitukseen, jos alueella on voimassa oleva aluehallintoviraston päätös.

Valiokunta korostaa päätöksiä tekevien viranomaisten velvollisuutta viestiä päätöksistä selkeästi ja ymmärrettävästi. Tätä velvollisuutta korostaa se, että samoihin toimijoihin voi kohdistua eri viranomaisten eri aikoina tekemiä päätöksiä. Hallintolain informointivelvoitteista johtuu viranomaisille velvoite aktiivisesti ja ymmärrettävällä tavalla kertoa alueella voimassa olevista samanaikaisuuksista koskevista päätöksistä siten, että niistä muodostuu alueen väestölle ja velvoitteiden kohteille ymmärrettävä ja looginen kokonaisuus.

Pykälän 2 momentissa säädetään niistä edellytyksistä, joiden täytyessä momentissa tarkoitettu päätös voidaan tehdä. Tartuntojen ilmaantuvuuden osalta hallituksen esityksessä viitataan 14 viimeisimmän päivän aikana todettuihin tartuntojen määriin. Koska päätöstä välittömästi edeltävi-

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

en 14 vuorokauden ilmaantuvuustiedon saaminen on haastavaa, valiokunta ehdottaa, että säännöksen sanamuotoa muutetaan viittaamaan saatavilla olevaan tietoon.

Pykälän 2 momentissa päätöksen tekemisen edellytykset kytketään asiantuntija-arvioon. Säännöksessä tai sen perusteluissa ei kuitenkaan todeta, kenen tai minkä tahon asiantuntijuuteen säännöksessä viitataan. Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että kyseessä on aina viime kädessä päätöstä tekevän toimivaltaisen viranomaisen harkintaan perustuva asiantuntija-arvio. Kyseinen viranomainen voi — ja sen tuleekin — harkintansa mukaan päätöstä tehdessään hyödyntää myös muualta saatavaa asiantuntemusta, mutta viime kädessä kokonaisarvion päätöstä varten tekee toimivaltainen viranomainen, jolla on päätöstä koskeva myös hallintolain 45 §:ssä säädetty perusteluvollisuus. Säännöksellä ei siten ole tarkoitus rajoittaa toimivaltaisen viranomaisen harkintavaltaa ulkopuolisten asiantuntija-arvioiden perustella. Vastaava ilmaisu sisältyy 58 f §:n 2 momenttiin sekä 58 g §:n 2 momenttiin, joita koskee vastaavasti edellä todettu valiokunnan tulkinta.

Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan (s. 8), että 58 d §:ssä käytetty alueellisesti ja toiminnallisesti rajatun ulkotilan käsite jää sääntelyssä jossakin määrin avoimeksi. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa, että pykälän 3 momentin ulkotiloja koskevaa sääntelyä täsmennetään.

Pykälän 7 momentin osalta valiokunta viittaa edellä 58 c §:n 5 momenttiin ehdotettuun muutokseen ja ehdottaa, että myös 58 d §:n 6 momenttia täsmennetään siten, että siinä mainitaan myös viranhaltija.

58 f §. Matkustajamäärän väliaikainen rajoittaminen covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi. Viitaten edellä 58 d §:n kohdalla todettuihin perusteluihin valiokunta ehdottaa, että pykälän 1 momentin sanamuoto "voidaan pitää välttämättömänä" muutetaan muotoon "on välttämättömää".

Pykälän 2 momentissa säädetään niistä edellytyksistä, joiden täytyessä momentissa tarkoitettu päätös saadaan tehdä. Tartuntojen ilmaantuvuuden osalta hallituksen esityksessä viitataan 14 viimeisimmän päivän aikana todettujen tartuntojen määriin. Koska päätöstä välittömästi edeltävien 14 vuorokauden ilmaantuvuustiedon saaminen on haastavaa, valiokunta ehdottaa, että säännöksen sanamuotoa muutetaan viittaamaan saatavilla olevaan tietoon.

Pykälän 2 momentin asiantuntija-arviota koskevan edellytyksen osalta valiokunta viittaa edellä 58 d §:n perusteluihin.

Pykälän 6 momentin osalta sosiaali- ja terveysvaliokunta viittaa edellä 58 c §:n 5 momenttiin ehdotettuun muutokseen ja ehdottaa, että myös 58 d §:n 6 momenttia täsmennetään siten, että siinä mainitaan myös viranhaltija.

58 g §. Tilojen väliaikainen sulkeminen asiakkailta ja osallistujilta covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi. Viitaten edellä 58 d §:n 1 momentin muutosten perusteluihin sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa, että säännöstä muutetaan perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta.

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

Pykälän 2 momentissa säädetään niistä edellytyksistä, joiden täyttyessä momentissa tarkoitettu päätös saadaan tehdä. Tartuntojen ilmaantuvuuden osalta hallituksen esityksessä viitataan 14 viimeisimmän päivän aikana todettujen tartuntojen määriin. Koska päätöstä välittömästi edeltävien 14 vuorokauden ilmaantuvuustiedon saaminen on haastavaa, valiokunta ehdottaa, että säännöksen sanamuotoa muutetaan viittaamaan saatavilla olevaan tietoon.

Pykälän 2 momentin asiantuntija-arviota koskevan edellytyksen osalta valiokunta viittaa edellä 58 d §:n perusteluihin.

Yleisperusteluissa esitetyistä syistä valiokunta ehdottaa, että 58 g §:n 4 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen liikuntamuotojen sulkemismahdollisuus rajataan vain sisätiloissa tapahtuvaan toimintaan. Lisäksi ehdotetaan saman momentin 4 kohdan eläintarhojen sulkemismahdollisuus rajattavaksi vain sisätiloihin.

58 h §. Suunnitelma toimenpiteistä covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi. Valiokunta ehdottaa pykälän 3 momenttia täydennettäväksi siten, että pykälässä mainitun suunnitelman tulee olla henkilötietoja lukuun ottamatta nähtävillä. Käytäntö on tällöin yhteneväinen ravintoloita koskevan 58 a §:n kanssa, jonka mukaan suunnitelma on siihen sisältyviä henkilötietoja lukuun ottamatta pidettävä liikkeessä asiakkaiden nähtävillä. Avoimuuden lisääminen parantaa valiokunnan näkemyksen mukaan myös valvonnan edellytyksiä.

59 a §. Valvonta. Koska edellä ehdotetaan 9 a § poistettavaksi, ehdottaa valiokunta, että myös 59 a §:n 1 momentin viimeinen virke aluehallintoviraston toimivallasta suhteessa 9 a §:n nojalla tehtyihin päätöksiin poistetaan.

Pykälän 4 momentissa säädetään poliisin toimivallasta valvoa 58 §:n nojalla yleisötilaisuuksia ja yleisiä kokouksia koskevien päätösten noudattamista yleisö- ja ihmismäärää sekä etäisyyksien ylläpitoa koskevien velvollisuuksien ja rajoitusten osalta. Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että 58 §:n rajoitukset eivät kuitenkaan koske yleisö- ja ihmismäärää tai etäisyyksiä, vaan pykälässä säädetään toimivallasta kieltää yleisiä kokouksia tai yleisötilaisuuksia sekä sulkea pykälässä mainittuja tiloja. Näin ollen valiokunta ehdottaa, että 59 a §:n 4 momenttiin lisätään viittaukset 58 c §:n 2 momenttiin ja 58 d §:ään, koska näiden pykälien nojalla toimijoihin kohdistuu yleisö- ja ihmismäärää sekä etäisyyksien ylläpitoa koskevia velvoitteita. Lisäksi momenttiin lisätään maininta siitä, että poliisi valvoo yleisötilaisuuksia ja yleisiä kokouksia myös silloin, jos aluehallintovirasto tai kunta on ne kieltänyt, koska 58 §:n mukaan aluehallintovirasto ja kunta voivat kieltää ne pykälän nojalla.

59 b §. Tarkastukset. Pykälän 3 momentin sääntely koskee Liikenne- ja viestintäviraston oikeutta tehdä tarkastuksia. Sen mukaan Liikenne- ja viestintäviraston oikeudesta tehdä tarkastuksia säädetään liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 196 §:ssä ja tiedonsaantioikeudesta 197 §:ssä. Liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa lausunnossaan (LiVL 13/2020 vp, s. 5) sääntelyn selkeyttämistä erityisesti liittyen sen suhteeseen liikenteen palveluista annettuun lakiin.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan saaman selvityksen mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voisi periaatteessa valvoa samalla tarkastuskäynnillä niin liikenteen palveluista annetun lain mukaista toimintaa kuin tartuntatautilain velvoitteiden noudattamista. Esiin voi tulla tulkintatilanteita toi-

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

mivaltuuksien sisällöstä, jos tarkastukseen soveltuisi yhtä aikaa kahden eri lain valvontasääntely. Sinänsä sekä tartuntatautilaissa että liikenteen palveluista annetussa laissa molemmissa viitataan hallintolain tarkastuksia koskevan 39 §:n sääntelyyn, eli käytännössä toimivaltuudet ovat pitkälti yhtenevät. Liikenteen palveluista annetun lain 196 §:ää sovellettaessa virastolla olisi kuitenkin oikeus käyttää tarkastuksessa ulkopuolista asiantuntijaa.

Valiokunta ehdottaa 3 momentin sanamuodon muuttamista siten, että 3 momentista poistetaan viittaus liikenteen palveluista annettuun lakiin, jolloin myös Liikenne- ja viestintäviraston tartuntatautilain nojalla tekemiin tarkastuksiin sovelletaan 2 momentin sääntelyä. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan kuitenkin sisällytettäväksi viittaus liikenteen palveluista annetun lain 196 §:n 4 ja 5 momenttiin, joissa säädetään oikeudesta käyttää ulkopuolista asiantuntijaa, sillä virastolla ei itsellään ole terveysturvallisuuteen liittyvää asiantuntemusta. Koska valiokunta ehdottaa jäljempänä uutta tiedonsaantia koskevaa 59 e §:ää, ehdotetaan lisäksi 59 §:n 3 momentin viittaus liikenteen palveluista annetun lain 197 §:ään poistettavaksi.

Ehdotetun 59 b §:n 4 momentin viimeisessä virkkeessä todetaan, että siinä mainittujen viranomaisten oikeudesta asettaa määräyksiä ja pakkokeinoja säädetään 59 c ja 59 d §:ssä. Hallintovaliokunta toteaa lausunnossaan (s. 10), että tästä oikeudesta ei kuitenkaan muodollisesti säädetä suoraan näissä pykälissä, vaan 59 d §:n 2 momentin mukaan kunnanvaltuusto voi antaa 59 d §:n 1 momentissa tarkoitettulle viranomaiselle oikeuden siirtää 59 c §:n 1 ja 2 momentin mukaisen toimivallan edelleen kunnan tartuntataudeista vastaavalle lääkärille, muulle kunnan viranhaltijalle tai kunnan toimielimen jaostolle. Sosiaali- ja terveysvaliokunta esittää viittaussäännöstä muutettavaksi siten, että siinä viitataan 59 d §:n 1 momentin lisäksi kyseisen pykälän 2 momenttiin, koska siinä säädetään kunnanvaltuuston oikeudesta delegoida 59 c §:n 1 ja 2 momentin toimivalta edelleen.

59 c §. Määräykset ja pakkokeinot. Koska edellä ehdotetaan 9 a § poistettavaksi, ehdottaa valiokunta, että myös 59 c §:n 2 momentin ensimmäinen virke aluehallintoviraston toimivallasta suhteessa 9 a §:n nojalla tehtyihin päätöksiin poistetaan.

Hallintovaliokunta katsoo lausunnossaan (s. 10), että mietinnössä on aiheellista pykälän perustelujen osalta tuoda esiin, että 4 momentin säännös edellyttää mahdollisuutta korjata rike. Samalla on syytä todeta, että 3 momentin mukaan määräaika asetetaan suhteessa puutteen tai epäkohdan sekä määräyksen alaisen toiminnan luonteeseen. Hallintovaliokunta tuo lisäksi esiin, että 4 momentin alkuun on jäänyt teknisluonteinen virhe. Momentin ensimmäisestä virkkeestä puuttuu maininta Liikenne- ja viestintävirastosta. Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy hallintovaliokunnan näkemyksiin säännösten tulkinnasta ja ehdottaa lisäksi, että 4 momentin ensimmäinen virke muutetaan siten, että siinä mainitaan kunnan ja aluehallintoviraston lisäksi myös Liikenne- ja viestintävirasto.

59 d §. Toimivaltainen viranomaisen kunnassa. Valiokunta ehdottaa, että pykälän 2 momenttiin lisätään kunnan toimielin tahoksi, jolle kunnanvaltuuston päätöksellä kunnan 1 momentin perusteella toimivaltainen valvova viranomaisen voi siirtää 59 c §:n 1 ja 2 momentin mukaista toimivaltaa. Hallituksen esityksessä ehdotetussa pykälässä mainitaan jo kunnan toimielimen jaosto tahona, jolle toimivallan voi siirtää, joten on perusteltua mainita myös kunnan toimielin. Lisäyksellä täsmennetään sitä, että myös esimerkiksi kunnan elintarvikelain ja terveydensuojelulain mu-

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

kaisille viranomaisille voidaan siirtää toimivaltaa myös tämän momentin nojalla. Nämä viranomaiset ovat mainittujen lakien mukaan kunnan määräämä lautakunta tai muu monijäseninen toimielin.

59 e §. Oikeus saada tietoja. Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että hallituksen esityksen mukaisista tartuntatautilain säännösehdoituksista puuttuu valvontasäätelyssä yleensä säädetty säännös valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeudesta. Valiokunta ehdottaa, että lakiin lisätään tätä koskeva uusi 59 e §.

Jos luovutettavat tiedot sisältävät henkilötietoja, perustuu niiden käsittely EU:n tietosuojasetuksen (2016/679) 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan (käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi) ja 9 artiklan 2 kohdan i alakohtaan (kansanterveyteen liittyvä yleinen etu). Tietosuojasetuksen 6 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat pitää voimassa tai ottaa käyttöön yksityiskohtaisempia säännöksiä tässä asetuksessa vahvistettujen sääntöjen soveltamisen mukauttamiseksi sellaisessa käsittelyssä, joka tehdään 1 kohdan c alakohdan noudattamiseksi määrittämällä täsmällisemmin tietojenkäsittely- ja muita toimenpiteitä koskevat erityiset vaatimukset, joilla varmistetaan laillinen ja asianmukainen tietojenkäsittely. Asetuksen 9 artiklan 2 kohdan i alakohdan mukaan käsittelyn on tapahduttava sellaisen unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön perusteella, jossa säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien, erityisesti salassapitovelvollisuuden, suojaamiseksi.

Viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:ssä säädetään salassa pidettävistä viranomaisen asiakirjoista. Mainitun lain 23 §:n mukaan viranomaisen palveluksessa oleva samoin kuin luottamustehtävää hoitava ei saa paljastaa asiakirjan salassa pidettävää sisältöä tai tietoa, joka asiakirjaan merkittynä olisi salassa pidettävä, eikä muutakaan viranomaisessa toimiessaan tietoonsa saamaa seikkaa, josta lailla on säädetty vaitiovelvollisuus. Vaitiovelvollisuuden piiriin kuuluvaa tietoa ei saa paljastaa senkään jälkeen, kun toiminta viranomaisessa tai tehtävän hoitaminen viranomaisen lukuun on päättynyt. Käsittelyssä olisi kyse tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesta tietojen käsittelystä, josta säädetään laissa tai joka johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä. Näin ollen tällaista käsittelyä koskee tietosuojalain 6 §:n 2 momentin sääntely rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän velvoitteesta toteuttaa asianmukaiset ja erityiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi. Koska aluehallintovirasto, kunta ja Liikenne- ja viestintävirasto ovat viranomaistoimijoita, niihin sovelletaan julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annettua lakia (906/2019), jossa säädetään muun muassa tietoturvallisuudesta.

63 §. Eristäminen. Valiokunta ehdottaa, että säännösten johdonmukaisuuden vuoksi 63 §:n 1 momentista poistetaan terveydenhuollon toimintayksikkö säännöksessä nimenomaisesti mainittuna eristämipaikkana, koska hallituksen esityksessä ehdotetun 68 §:n muutosten tarkoituksena on mahdollistaa eristäminen myös muualla kuin terveydenhuollon toimintayksikössä.

68 §. Olosuhteet karanteenin ja eristämisen aikana. Pykälän 2 momentissa säädetään karanteeni- ja eristämipaikasta. Momentissa säädetään myös siitä, että kunnan on tarvittaessa järjestettävä karanteeniin määrätylle asianmukainen karanteenipaikka ja huolehdittava myös karanteeniin määrätyn ruokahuollosta. Valiokunta toteaa, että kyseisen säännöksen tulee koskea myös ti-

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

lanteita, joissa henkilö on määrätty eristykseen. Säännöstä ehdotetaan täydennettäväksi tämän mukaisesti.

69 §. Tapaamisen rajoittaminen karanteenin ja eristämisen aikana. Karanteeni- tai eristämispaiikka voi ehdotetun sääntelyn johdosta olla muukin kuin terveydenhuollon toimintayksikkö. Valiokunta ehdottaa, että sääntelyn johdonmukaisuuden vuoksi pykälän 1 momentissa käytetään terveydenhuollon toimintayksikön sijaan käsitettä karanteeni- ja eristämispaiikka.

79 a §. 9 a §:n mukaisista päätöksistä aiheutuvien kustannusten korvaaminen. Pykälän sääntely liittyy hallituksen esityksessä ehdotettuun 9 a §:ään. Koska edellä ehdotetaan 9 a § poistettavaksi, ehdottaa valiokunta, että myös 79 a § poistetaan.

91 §. Päätösten täytäntöönpano. Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi maininta 9 a §:stä, koska kyseinen pykälä ehdotetaan edellä poistettavaksi.

Voimaantulosäännös. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että lakiehdotukseen sisältyvät koronavirus-epidemiaan liittyvät rajoitussäännökset olisivat voimassa vuoden 2021 loppuun. Perustuslakivaliokunnan mukaan (s. 6) on selvää, että ei ole mahdollista luotettavasti arvioida koronaepidemian tilannetta ja siten ehdotettujen rajoitustoimenpiteiden välttämättömyyttä näin pitkälle aikavälille. Perustuslakivaliokunnan mielestä määräaikaisiksi ehdotettujen säännösten voimassaoloa on lyhennettävä siten, että ne ovat voimassa enintään 30 päivään kesäkuuta 2021. Tällainen muutos on edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa, että säännösten voimassaoloa muutetaan perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 245/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hyväksyy kaksi lausumaa. (Valiokunnan lausumaehdotukset)

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tartuntatautilain (1227/2016) 3 §:n 5 kohta, 24 §:n 2—4 momentti, 57 §:n otsikko sekä 1 ja 2 momentti, 63 §, 68 §:n 2 ja 3 momentti, 69 § ja 89 §, väliaikaisesti 91 §:n 1 momentti sekä 92 §, sellaisena kuin niistä on 91 §:n 1 momentti laissa 727/2020, sekä lisätään lakiin väliaikaisesti uusi 9-a, 58 c—58 h ja 59 a—59 c ja 79-a § seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

5) *eristämisellä* sairastuneen tai perustellusti sairastuneeksi epäillyn henkilön hoitamista tai terveydentilan seuranta muista erillään siten, että tartunnan leviäminen estyy;

9-a §

Sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan laajentaminen covid-19-epidemian aikana

Jos covid-19-epidemian aikana on ilmeistä, että covid-19-taudin leviäminen heikentää tai perustellusti arvioiden saattaa heikentää sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän toimintakykyä palveluiden saatavuutta olennaisesti vaarantavalla tavalla ja jo toteutetut toimenpiteet eivät ole riittäviä näiden palveluiden saatavuuden turvaamiseksi, aluehallintovirasto voi toimialueellaan velvoittaa kunnan ja kuntayhtymän sekä sosiaali- tai terveyspalveluja kunnalle tai kuntayhtymälle sopimuksen perusteella tuottavan yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990), yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (922/2011) ja Ahvenanmaan maakunnan vastavassa lainsäädännössä tarkoitettua yksityisen palvelun tuottajan

- 1) lisäämään terveydenhuollon toimintayksikössä hoitopaikkoja tai hoitamaan muita potilaita kuin terveydenhuollon toimintayksikössä tavanomaisesti hoidetaan;
- 2) lisäämään sosiaalihuollon asumispalvelu- tai laitoshoidon toimintayksikössä asiakaspaikkoja tai antamaan palveluja muille asiakkaille kuin yksikössä tavanomaisesti annetaan; tai
- 3) velvoittamaan sosiaalihuollon asumispalvelu- tai laitoshoidon toimintayksikön osallistumaan päätöksen mukaisesti potilaiden terveydenhuollon toteuttamiseen.

Aluehallintovirasto voi 1-momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä lisäksi toimialueellaan velvoittaa kunnan tai kuntayhtymän antamaan sosiaali- ja terveyspalveluja sellaisille asiakkaille ja potilaille, jotka eivät kuulu kunnan tai kuntayhtymän järjestämisvastuun piiriin.

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

Edellytyksenä 1 ja 2 momentissa tarkoitetun päätöksen tekemiselle on, että velvoite on välttämätön riittävien sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu päätös voidaan tehdä riippumatta siitä, mitä palveluiden tuottamisesta on kuntayhtymän tai kunnan ja 1 momentissa tarkoitetun palvelun tuottajan välillä sovittu, mitä kuntayhtymät ovat terveydenhuoltolain 43 §:n mukaisessa järjestämissopimuksessa sopineet taikka mitä kunnat ja kuntayhtymät ovat keskenään muussa sopimuksessa sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä tai tuottamisesta sopineet.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu palvelun tuottaja saa tuottaa 1 momentissa tarkoitetun päätöksen mukaiset palvelut, vaikka palvelu ei kuulu sen yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 4 §:ssä tarkoitetun luvan, yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 8 §:n mukaisen luvan tai 11 §:n mukaisen ilmoituksen eikä Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä säädetyn ilmoituksen, luvan tai muun vastaavan piiriin, jos palvelua tuotettaessa muuten täytetään mainituissa laeissa palvelun tuottamiselle säädetty edellytykset.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu päätös ei saa vaarantaa asiakkaiden ja potilaiden oikeutta riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin eikä asiakas- ja potilasturvallisuutta. Päätös ei saa aiheuttaa kohtuutonta haittaa yksityisen palvelun tuottajan, jota päätös koskee, toimintaan. Jos päätöksessä kohdistetaan velvoitteita tiettyyn nimettyyn toimintayksikköön ja päätöksellä voidaan ennakoida olevan merkittävä vaikutus yksikön toimintaan, on aluehallintoviraston päätöstä tehdessään erityisesti otettava huomioon tahon, jota päätös koskee, mahdollisuus muuttaa yksikön toimintaa, toimintayksikössä jo olevien asiakkaiden ja potilaiden sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden toteutuminen sekä yksikössä muutoin annettavat sosiaali- tai terveyspalvelut.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetun päätöksen tekee sosiaali- ja terveysministeriö, jos

- 1) valtakunnallisesti on välttämätöntä turvata tietyn sosiaali- tai terveyspalvelun saatavuus; tai
- 2) on välttämätöntä kohdistaa velvoite eri aluehallintovirastojen toimialueilla sijaitseviin kuntiin tai kuntayhtymiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi lisäksi edellä 1, 3 ja 6 momentissa säädettyjen edellytysten täyttyessä velvoittaa sosiaali- ja terveyspalveluita järjestävän tai tuottavan valtion yksikön sekä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön antamaan palveluja 1 momentin 1—3 kohdassa säädetyllä tavalla riippumatta siitä, mitä laissa säädetään sen järjestämis- ja tuottamisvastuusta.

Päätös saadaan tehdä enintään kolmen kuukauden ajaksi kerrallaan. Päätös on välittömästi kurompava, jos tässä pykälässä säädetty edellytykset eivät enää täyty.

24 §

Tiedonsaantioikeus epidemian havaitsemiseksi, selvittämiseksi ja tartunnan jäljittämiseksi

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella sekä sairaanhoitopiirin kuntayhtymän ja kunnan tartuntataudeista vastaavalla lääkäriellä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada kunnan ja valtion terveydenhuolto-, terveydensuojelu-, eläinlääkintä- ja elintarvikevalvontaviranomaisilta, 18 §:ssä tarkoitetuilta laboratorioilta, yksityisiltä sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimintayksiköiltä ja itsenäisiltä terveydenhuollon ammatinharjoittajilta 23 §:ssä tarkoitettuun epidemian havaitsemiseen, syyn selvittämiseen ja tartunnan jäljittämiseen välttämättömät tiedot. Tiedot on annettava viivytyksettä ja korvauksetta.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella sekä sairaanhoitopiirin kuntayhtymän ja kunnan tartuntataudeista vastaavalla lääkäriellä on oikeus saada liikenteen palveluista annetun lain (320/2017)

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

2 §:n 1 kohdassa tarkoitetun kuljetuspalvelun ja 3 kohdassa tarkoitetun liikennepalvelun tarjoajilta, Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä säädetyiltä tahoilta sekä matkanjärjestäjiltä, majoituksen tarjoajilta ja ilma-aluksen tai muun aluksen omistajilta, haltijoilta ja käyttäjiltä hallussaan tai saatavilla olevat matkustajina olleiden henkilöiden henkilötunnukset, nimet, syntymäajat, tiedot heidän sukupuolestaan ja heidän yhteystietonsa salassapitosäännösten estämättä, jos se on epidemian leviämisen estämiseksi tai matkustajien oman terveyden suojelemiseksi välttämätöntä. Tiedot on annettava viivytyksettä ja korvauksetta.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella sekä sairaanhoitopiirin kuntayhtymän ja kunnan tartuntataudeista vastaavilla lääkäreillä on salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa tartuntatautien torjunnasta vastaaville viranomaisille, kunnan terveydensuojelu- ja elintarvikevalvontaviranomaisille sekä Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukselle sellaiset epidemian selvitystä tehdessään saamansa tiedot, jotka ovat välttämättömiä mainituille viranomaisille tässä laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi.

57 §

Työstä, varhaiskasvatuksesta ja oppilaitoksesta poissaolosta päättäminen

Jos yleisvaarallisen tartuntataudin leviämistä ei voida estää muilla toimenpiteillä, virkasuhteen kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi tehdä päätöksen tautiin sairastuneen tai sairastuneeksi perustellusti epäillyn henkilön työstä, varhaiskasvatuksesta tai oppilaitoksesta poissaolosta yhtäjaksoisesti yhteensä enintään kahden kuukauden ajaksi. Päätös työstä, varhaiskasvatuksesta tai oppilaitoksesta poissaolosta on välittömästi kumottava, kun asianomainen ei ole enää tartuntavaarallinen.

Virkasuhteen kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi päättää 1 momentissa säädettyä aikaa jatkettavaksi enintään kuudella kuukaudella kerrallaan, jos edellytykset ovat edelleen olemassa.

---

58 c §

Toimenpiteet covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

Yleisölle avoimien tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitettujen sisätilojen sekä alueellisesti ja toiminnallisesti rajattujen ulkotilojen, joita käytetään asiakkaille tai osallistujille suunnattuun tarkoitukseen ja joiden käyttämisestä kyseiseen toimintaan toiminnan järjestäjä vastaa tiettyinä ajankohtana, hallinnasta vastaavan 3 momentissa tarkoitetun toimijan on covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi toiminnassaan huolehdittava, että:

- 1) asiakkaille ja osallistujilla on mahdollisuus käsien puhdistamiseen;
- 2) asiakkaille ja osallistujille annetaan riittävän etäisyyden ylläpitämistä, käsien puhdistamista ja muita vastaavia tartuntojen leviämistä estäviä käytänteitä koskevat toimintaohjeet; ja
- 3) tilojen ja pintojen puhdistamista tehostetaan sen lisäksi, mitä muualla kyseisen toiminnan osalta puhdistamisesta säädetään.

Tässä pykälässä tarkoitettujen tilojen hallinnasta vastaavan 3 momentissa säädetyn toimijan tulee lisäksi järjestää asiakkaiden ja osallistujien oleskelu sillä tavoin väljästi, kuin se kyseisen

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

toiminnan erityispiirteet huomioon ottaen on mahdollista ja sijoittaa mahdolliset asiakaspaikat riittävän etäälle toisistaan.

Edellä tässä pykälässä säädetty velvollisuudet koskevat seuraavia tilojen hallinnasta vastaavia ja niitä toiminnassaan käyttäviä toimijoita:

1) yksityiset yhteisöt, säätiöt ja muut oikeushenkilöt, ei kuitenkaan majoitus- ja ravitsemistoinnasta annetun lain (308/2006) 1 §:n 2 momentin 6 kohdassa ja Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitetut ravitsemistoinnin harjoittajat;

2) yksityiset elinkeinonharjoittajat;

3) kunnat ja kuntayhtymät;

4) uskonnolliset yhdyskunnat;

5) julkisoikeudelliset laitokset.

Tässä pykälässä säädetty velvollisuudet eivät kuitenkaan koske yksityis- tai perhe-elämän piiriin kuuluvaa toimintaa.

Tässä pykälässä säädetty velvollisuudet eivät saa estää kenenkään oikeutta lakisääteisiin palveluihin, oikeutta saada asiansa käsitellyksi toimivaltaisessa viranomaisessa eivätkä ne saa estää virkamiestä **tai viranhaltijaa** hoitamasta virkatehtäviään.

Asemien, terminaalien ja muiden vastaavien **sisätilojen ja rajattujen ulkotilojen, joissa matkustajat nousevat liikennevälineeseen tai poistuvat siitä**, hallinnasta vastaavien toimijoiden on yhdessä liikenteen palveluista annetun lain 2 §:n 1 kohdassa tarkoitetun kuljetuspalvelun ja 3 kohdassa tarkoitetun liikennepalvelun sekä Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettujen palveluiden tarjoajien kanssa huolehdittava covid-19-taudin leviämisen ehkäisemiseksi tehtävistä järjestelyistä, joilla ohjataan matkustajia liikennevälineeseen siirtymisessä ja sieltä poistumisessa. Tässä pykälässä säädettyjä velvollisuuksia ei sovelleta henkilöliikenteen liikennevälineiden matkustamiseen tarkoitettujen tilojen käyttöön. Henkilöliikennettä koskevista toimenpiteistä covid-19-taudin leviämisen estämiseksi säädetään 58 e §:ssä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä käsien puhdistamismahdollisuuden järjestämisestä, asiakkaille ja osallistujille annettavien toimintaohjeiden antamisesta sekä tilojen ja pintojen puhdistamisesta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä myös asemien, terminaalien ja muiden näihin rinnastettavien tilojen hallinnasta vastaaville ja 58 e §:ssä tarkoitetuille liikenteen palveluntarjoajille tämän pykälän 1 ja 2 momentissa säädettyjen velvollisuuksien yksityiskohdista liikenteen asemilla, terminaaleissa ja muissa näitä vastaavissa sisätiloissa sekä 7 momentissa säädetystä matkustajien ohjaamisesta.

58 d §

Asiakkaille ja osallistujille tarkoitettujen tilojen käytön edellytykset covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

Jos on ilmeistä, että 58 c §:n mukaiset ja muut jo toteutetut toimenpiteet eivät ole riittäviä ja jos covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi 2 momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä **on välttämätöntä**, kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin voi antaa toimialueellaan kaikkia 5 momentissa mainittuja toimijoita velvoittavan päätöksen, jonka mukaan yleisölle avoimien tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitettujen tilojen käyttö on järjestettävä siten, että asiakkaiden ja toimintaan osallistuvien sekä seurueiden on tosiasiallisesti mahdollista välttää 4 momentissa tarkoitettu lähikontakti toisiinsa. Päätöksestä on käytävä ilmi, että toi-

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

mija voi toteuttaa velvoitteensa asiakasmäärää rajoittamalla, asiakaspaikka- tai tilajärjestelyin taikka muulla toimintansa erityispiirteet huomioon ottavalla tavalla. Päätöksessä on lisäksi selostettava, mitä yleisölle avoimilla ja rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitetuilla tiloilla sekä lähikontaktilla tarkoitetaan. Aluehallintovirasto voi tehdä alueellaan vastaavan päätöksen, jos toimenpiteet ovat välttämättömiä usean kunnan alueella. **Kunnan tekemässä samanaikaisesti voimassa olevassa päätöksessä asetetut velvoitteet täydentävät kunnan alueella voimassa olevia aluehallintoviraston päätöksellä asetettuja velvoitteita.**

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös saadaan tehdä, jos:

1) sairaanhoitopiirin alueella 14 viimeisimmän päivän, **jolta tieto on saatavilla**, aikana todennettujen tartuntojen ilmaantuvuus 100 000 asukasta kohden on vähintään 25; ja

2) kunnan tai sairaanhoitopiirin alueella todetaan tautiryppäitä, joiden tartuntaketjuja ei pystytä luotettavasti jäljittämään ja jotka aiheuttavat asiantuntija-arvion mukaan merkittävän riskin uusien tartuntojen leviämiseen alueella.

Yleisölle avoimien tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun edellä 1 momentissa tarkoitettuja tiloja ovat:

1) sisätilat, joita käytetään yli 10 asiakkaan tai osallistujan samanaikaiseen oleskeluun;

2) alueellisesti ja toiminnallisesti rajatut ulkotilat, joita käytetään **samanaikaiseen yli 50 asiakkaalle tai osallistujalle suunnattuun tarkoitukseen ja joiden käyttämisestä kyseiseen toimintaan toiminnan järjestäjä vastaa tietyinä ajankohtana.**

Lähikontaktilla tarkoitetaan ihmisten

1) oleskelua kasvotusten tai samassa tilassa alle kahden metrin etäisyydellä toisistaan yli 15 minuutin ajan; tai

2) fyysistä kontaktia toisiinsa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös velvoittaa seuraavia tilojen hallinnasta vastaavia ja niitä toiminnassaan käyttäviä toimijoita:

1) yksityiset yhteisöt, säätiöt ja muut oikeushenkilöt, ei kuitenkaan majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain (308/2006) 1 §:n 2 momentin 6 kohdassa ja Ahvenanmaan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettujen ravitsemistoiminnan harjoittajat;

2) yksityiset elinkeinonharjoittajat;

3) kunnat ja kuntayhtymät;

4) uskonnolliset yhdyskunnat;

5) julkisoikeudelliset laitokset.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua päätöstä ei sovelleta kuitenkaan oppilaitosten toimintaan, varhaiskasvatukseen, ammattiurheilemiseen eikä yksityis- tai perhe-elämän piiriin kuuluvaan toimintaan.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös ei saa estää kenenkään oikeutta lakisääteisiin palveluihin, oikeutta saada asiansa käsitellyksi toimivaltaisessa viranomaisessa eikä se saa estää virkamiestä **tai viranhaltijaa** hoitamasta virkatehtäviään.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua päätöstä saa tehdä enintään kuukauden ajaksi kerrallaan. Päätös on välittömästi kumottava, jos tässä pykälässä säädetyt edellytykset eivät enää täyty.

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

58 e §

Henkilöliikennettä koskevat toimenpiteet covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

Liikenteen palveluista annetun lain 2 §:n 1 kohdassa ja Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitetun kuljetuspalvelun tarjoajan ja tämän toimeksiannosta toimivan liikennöitsijän, jolla on toimipaikka Suomessa tai joka on muuten Suomen oikeudenkäytön piirissä tai jonka liikennöimän palvelun lähtö- tai saapumisaikka on Suomessa tai jonka palvelu kulkee Suomen kautta, on covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi toiminnassaan huolehdittava siitä, että:

1) liikennevälineen matkustajien käyttöön tarkoitetut tilat ja pinnat puhdistetaan säännöllisesti ja puhdistamista tehostetaan sen lisäksi, mitä muualla kyseisen toiminnan osalta puhdistamisesta säädetään riittävän hygieniatason saavuttamiseksi ja säilyttämiseksi sekä siitä, että muita vastaavia tartuntojen leviämistä estäviä käytänteitä noudatetaan; ja

2) matkustajille tarjotaan mahdollisuus riittävän hygieniatason ylläpitämiseen liikennevälineessä sekä annetaan riittävän etäisyyden ylläpitämistä, käsien puhdistamista, kasvosuojusten käyttämistä ja muita vastaavia tartuntojen leviämistä estäviä käytänteitä liikennevälineessä koskevat toimintaohjeet.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen velvollisuuksien yksityiskohdista.

58 f §

Matkustajamäärän väliaikainen rajoittaminen covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

Jos on ilmeistä, että 58 e §:n mukaiset ja muut jo toteutetut toimenpiteet eivät ole riittäviä ja jos covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi **on välttämätöntä**, Liikenne- ja viestintävirasto voi tehdä päätöksen, jolla rajoitetaan edellä 58 e §:n 1 momentissa tarkoitetun kuljetuspalvelun tarjoajan tai tämän toimeksiannosta toimivan liikennöitsijän suurinta sallittua matkustajamäärää, joka voidaan ottaa liikennevälineeseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös saadaan tehdä, jos:

1) sairaanhoitopiirin alueella 14 viimeisimmän päivän, **jolta tieto on saatavilla**, aikana todennettujen tartuntojen ilmaantuvuus 100 000 asukasta kohden on vähintään 25; ja

2) kunnan tai sairaanhoitopiirin alueella todetaan tautiryppäitä, joiden tartuntaketjuja ei pystytä luotettavasti jäljittämään ja jotka aiheuttavat asiantuntija-arvion mukaan merkittävän riskin uusien tartuntojen leviämiseen alueella.

Sairaanhoitopiirin kuntayhtymän on viipymättä ilmoitettava Liikenne- ja viestintävirastolle edellä 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetun tilanteen olemassaolosta tai perustellusta uhasta tilanteen syntymiselle alueellaan.

Liikenne- ja viestintävirasto saa päätöksellään velvoittaa rajoittamaan matkustajamäärää enintään puoleen siitä suurimmasta matkustajamäärästä, joka on sallittua ottaa liikennevälineeseen. Päätös saa koskea vain liikennevälineitä, joita käytetään yli 10 henkilön samanaikaiseen kuljettukseen.

Liikenne- ja viestintäviraston on päätöstä tehdessään ja matkustajamäärän rajoitusta arvioidessaan otettava huomioon:

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

1) tartuntojen ilmaantuvuus alueilla, joilla liikennöinti pääosin tapahtuu ja joista matkustajia voidaan ottaa kyytiin;

2) mahdollisuudet välttää matkustajien välisiä lähikontakteja ottaen huomioon kuljetuksen kesto, liikennevälineen rakenne, mahdollisuus matkustajien osastointiin, istuma- ja seisomapaikkojen määrä sekä muut seikat, jotka vaikuttavat matkustajien sijoittumiseen liikennevälineessä; ja

3) kuljetuspalvelun tarjoajien tai näiden toimeksiannoista toimivien liikennöitsijöiden 58 e §:n mukaisesti toteuttamat toimenpiteet matkustajien välisten lähikontaktien rajoittamiseksi, 24 §:n mukaisesti mahdollisten altistuneiden jäljittämiseksi tarvittavien tietojen saatavuuden varmistaminen henkilökohtaisen paikkavarauksen perusteella, kasvusojuusten käyttäminen ja muut alueellisesti käytössä olevat keinot taudin leviämistä estämiseksi.

Tämän pykälän nojalla annettu päätös ei saa estää kenenkään oikeutta lakisääteisiin palveluihin eikä se saa estää virkamiestä **tai viranhaltijaa** hoitamasta virkatehtäviään.

Edellä 58 e §:ssä tarkoitettun kuljetuspalvelun tarjoajan tai tämän toimeksiannosta toimivan liikennöitsijän on selkeästi havaittavilla ja valvottavilla järjestelyillä varmistettava matkustajamäärän rajoittaminen päätöksessä todetun mukaiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös saadaan tehdä enintään kuukauden ajaksi kerrallaan. Päätös on välittömästi kumottava, jos edellytykset päätöksen voimassaoloon eivät enää täyty.

58 g §

Tilojen väliaikainen sulkeminen asiakkailta ja osallistujilta covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

Jos on ilmeistä, että 58 d §:n mukaisia ja muita jo toteutettuja toimenpiteitä ei voida pitää toimintaan liittyvän erityisen tartuntariskin vuoksi riittävinä ja jos se on 2 momentissa säädettyjen edellytysten täytyessä covid-19-epidemian hallitsemattoman leviämisen estämiseksi välttämättöntä, kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin voi antaa toimialueellaan kaikkia 4 momentin mukaista toimintaa harjoittavia ja tilojen hallinnasta vastaavia toimijoita velvoittavan päätöksen, jonka mukaan 58 d §:n 3 momentin mukaiset yleisölle avoimet tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitetut asiakas-, osallistuja- ja odotustilat on suljettava asiakkailta ja osallistujilta. Sen lisäksi, mitä hallintolain 44 §:ssä säädetään, päätöksessä on todettava, mitä covid-19-taudin leviämisen erityisen tartuntariskin muodostavalla toiminnalla sekä yleisölle avoimilla ja rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitetuilla tiloilla tarkoitetaan. Aluehallintovirasto voi tehdä alueellaan vastaavan päätöksen, jos toimenpiteet ovat välttämättömiä usean kunnan alueella. **Kunnan tekemässä samanaikaisesti voimassa olevassa päätöksessä asetetut velvoitteet täydentävät kunnan alueella voimassa olevia aluehallintoviraston päätöksellä asetettuja velvoitteita.**

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös saadaan tehdä vain, jos:

1) sairaanhoitopiirin alueella 14 viimeisimmän päivän, **jolta tieto on saatavilla**, aikana todennettujen tartuntojen ilmaantuvuus 100 000 asukasta kohden on vähintään 50;

2) kunnan tai sairaanhoitopiirin alueella todetaan tautiryppäitä, joiden tartuntaketjuja ei pystytä luotettavasti jäljittämään ja jotka aiheuttavat asiantuntija-arvion mukaan merkittävän riskin uusien tartuntojen leviämiseen alueella; ja

3) tartuntojen määrän sairaanhoitopiirin alueella arvioidaan asiantuntija-arvion mukaan johtavan sairaala- ja tehohoidon tarpeen merkittävään lisääntymiseen, sosiaali- ja terveydenhuollon

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

henkilöstön riittävyyden tai asiakkaiden hoivan tai potilaiden hoidon olennaiseen vaarantumiseen taikka muuhun vastaavaan sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän ylikuormittumiseen.

Sairaanhoitopiirin kuntayhtymän on viipymättä ilmoitettava sijaintialueensa kunnille ja aluehallinto-virastolle edellä 2 momentissa tarkoitettun tilanteen olemassaolosta tai perustellusta uhasta tilanteen syntymiselle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös velvoittaa 58 d §:n 3 momentissa tarkoitettuja tilojen hallinnasta vastaavia toimijoita niiden harjoittaessa alla 1 kohdassa tarkoitettua liikunta- tai urheilutoimintaa taikka 2–6 kohdassa tarkoitettua huvi- ja virkistystoimintaa seuraavissa tiloissa:

1) joukkueurheiluun, ryhmäliikuntaan, kontaktilajien harrastamiseen ja muuhun vastaavaan urheiluun tai liikuntaan käytettävät sisätilat sekä kuntosalit ja muut vastaavat sisäliikuntatilat;

2) yleiset saunat ja uimahallien, maauimaloiden, kylpylöiden allastilat sekä niiden välittömässä yhteydessä olevat pukuhuonetilat;

3) tanssipaikat ja kuorolaulutoimintaan, harrastajateatteriin sekä muuhun vastaavaan ryhmäharrastustoimintaan käytettävät tilat;

4) huvi- ja teemapuistot, tivolit sekä eläintarhojen sisätilat;

5) sisäleikkipuistot ja sisäleikkipaikat;

6) kauppakeskusten yleiset oleskelutilat pois lukien vähittäiskaupan liiketilat ja palvelujen tarjoamiseen käytettävät tilat sekä kulku niihin.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua päätöstä tehtäessä on otettava huomioon tiedossa oleva asiantuntemus siitä, muodostaako asiakkaiden tai osallistujien fyysinen läheisyys toisiinsa tai yhtä aikaa paikalla olevien ihmisten määrä tai muu sijoittuminen tilassa taikka taudin leviäminen pintojen välityksellä erityisen riskin covid-19-taudin leviämiseksi, sekä se, onko toiminnassa tai siihen käytettävissä tiloissa erityinen mahdollisuus merkittävien tartuntaketjujen syntymiselle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös ei koske ammattuurheilusta eikä yksityis- tai perhe-elämän piiriin kuuluvaa toimintaa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua päätöksen saa tehdä enintään kahden viikon ajaksi kerrallaan. Päätöksen ajantasaisuutta on tarkoin seurattava ja se on välittömästi kumottava, jos tässä pykälässä säädetyt edellytykset eivät enää täyty.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä edellä 4 momentissa tarkoitetuista toiminnasta ja tiloista.

58 h §

Suunnitelma toimenpiteistä covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

Jos kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin tai aluehallintovirasto on tehnyt 58 d §:n 1 momentissa tarkoitettua päätöksen, asiakkaille tai osallistujille tarkoitettujen tilojen hallinnasta vastaavan ja niitä toiminnassaan käyttävän toimijan on laadittava kirjallinen suunnitelma siitä, miten se toteuttaa päätöksessä asetetut velvollisuudet ja rajoitukset.

Edellä 58 c §:n 6 momentissa tarkoitettujen tilojen hallinnasta vastaavan tahon ja kuljetus- tai liikennepalvelun palveluntarjoajan on yhteistyössä laadittava kirjallinen suunnitelma siitä, miten ne toteuttavat mainitussa momentissa tarkoitettuja velvoitteita. Palveluntarjoajan on liitettävä suunnitelma osaksi liikenteen palveluista annetun lain 18, 18 a, 58, 66 tai 129 §:n tai Ahvenanmaan maakunnan vastaavan lainsäädännön nojalla laatimaansa suunnitelmaa.

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

Tässä pykälässä tarkoitettu suunnitelma on pyynnöstä esitettävä kunnalle, aluehallintovirastolle ja Liikenne- ja viestintävirastolle. Suunnitelma on siihen sisältyviä henkilötietoja lukuun ottamatta pidettävä tilassa asiakkaiden ja toimintaan osallistuvien nähtävillä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä pykälässä tarkoitetun suunnitelman sisällöstä ja laatimisesta.

59 a §

Valvonta

Aluehallintovirasto ja kunta valvovat toimialueillaan 58 §:ssä, 58 c §:n 1 ja 2 momentissa, 58 d ja 58 g §:ssä sekä 58 h §:n 1 momentissa säädettyjen velvollisuuksien ja rajoitusten sekä niitä koskevien päätösten noudattamista. ~~Aluehallintovirasto valvoo toimialueellaan 9 a §:n nojalla tehdyn päätöksen noudattamista.~~

Liikenne- ja viestintävirasto ja kunta valvovat 58 c §:n 6 momentissa, 58 e ja 58 f §:ssä sekä 58 h §:n 2 momentissa säädettyjen velvollisuuksien ja rajoitusten sekä niitä koskevien päätösten noudattamista.

Kunnan, aluehallintoviraston ja Liikenne- ja viestintäviraston on tehtävä yhteistyötä valvoessaan tämän lain noudattamista.

Poliisi valvoo 58 §:n ja 58 d §:n nojalla annettujen päätösten sekä 58 c §:n 2 momentissa asetettujen velvoitteiden noudattamista yleisötilaisuuksien ja yleisten kokousten kieltämisen sekä yleisö- ja ihmismäärää ja etäisyyksien ylläpitoa koskevien velvollisuuksien ja rajoitusten osalta.

59 b §

Tarkastukset

Aluehallintovirasto, kunta ja Liikenne- ja viestintävirasto saavat tarkastaa 59 a §:n nojalla valvomansa toimijan tämän lain mukaisen toiminnan sekä toiminnassa käytettävät tilat.

Tarkastaja on päästettävä niihin toimipaikan tiloihin, joita velvollisuudet tai rajoitukset koskevat. Tarkastuksessa on salassapitosäännösten estämättä esitettävä kaikki tarkastajan pyytämät asiakirjat, jotka ovat välttämättömiä tarkastuksen toimittamiseksi. Lisäksi tarkastajalle on salassapitosäännösten estämättä annettava maksutta hänen pyytämänsä jäljennökset tarkastuksen toimittamiseksi välttämättömistä asiakirjoista. Tarkastajalla on oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana. Tarkastusta ei saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa. Tarkastuksessa on noudatettava hallintolain (434/2003) 39 §:ää. Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta.

Sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, Liikenne- ja viestintävirasto voi käyttää tarkastuksessa ulkopuolista asiantuntijaa liikenteen palveluista annetun lain 196 §:n 4 ja 5 momentissa säädetyllä tavalla.

Kunnan terveydensuojelulain 7 §:n ja elintarvikelain 32 §:n nojalla toimivaltaiset viranomaiset saavat mainittujen lakien nojalla tekemiensä tarkastusten yhteydessä tarkastaa tämän lain mukaisten velvollisuuksien ja rajoitusten sekä niitä koskevien päätösten noudattamisen. Näiden viranomaisten oikeudesta asettaa määräyksiä ja pakkokeinoja säädetään ~~59 e ja~~ 59 d §:n 1 ja 2 momentissa.

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

Edellä 4 momentissa tarkoitettut viranomaiset sekä 59 d §:n 1 momentissa tarkoitettu viranomainen saavat suorittaa tarkastuksen myös aluehallintoviraston tai Liikenne- ja viestintäviraston pyynnöstä.

59 c §

Määräykset ja pakkokeinot

Jos 58 c §:n 1 momentissa säädettyjen velvollisuuksien noudattamisessa havaitaan puutteita tai epäkohtia, aluehallintovirasto ja kunta voivat antaa määräyksen niiden korjaamisesta. Jos 58 c §:n 6 momentissa tai 58 e §:ssä säädettyjen velvollisuuksien noudattamisessa havaitaan puutteita tai epäkohtia, määräyksen niiden korjaamiseksi voi antaa kunta ja Liikenne- ja viestintävirasto.

~~Aluehallintovirasto voi antaa määräyksen 9 a §:n nojalla tehdyn päätöksen noudattamisessa havaitun puutteen tai epäkohdan korjaamisesta.~~ Aluehallintovirasto ja kunta voivat antaa määräyksen 58, 58 d tai 58 g §:n sekä Liikenne- ja viestintävirasto ja kunta 58 f §:n nojalla tehdyn päätöksen noudattamisessa havaitun puutteen tai epäkohdan korjaamisesta. Aluehallintovirasto ja kunta voivat lisäksi määrätä 58 h §:n 1 momentissa sekä Liikenne- ja viestintävirasto 58 h §:n 2 momentissa säädetyn velvollisuuden noudattamisessa havaitun puutteen tai epäkohdan korjattavaksi.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua määräystä annettaessa on asetettava puutteen tai epäkohdan sekä määräyksen alaisen toiminnan luonteeseen nähden kohtuullinen määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava.

Jos 1 momentissa tarkoitettuja puutteita tai epäkohtia ei ole korjattu asetetussa määräajassa ja jos velvoitteita on rikottu olennaisesti, kunta, aluehallintovirasto ja Liikenne- ja viestintävirasto voivat määrätä kyseisen toiminnan välittömästi keskeytettäväksi ja kyseisen tilan pidettäväksi suljettuna asiakkailta tai muilta valvottuun toimintaan osallistuvilta enintään kuukauden ajaksi, jos se on välttämätöntä tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Jos 58 d tai 58 f §:n nojalla määrättyjä toimenpiteitä koskevia 2 momentissa tarkoitettuja puutteita tai epäkohtia ei ole korjattu asetetussa määräajassa ja jos velvollisuuksia on rikottu olennaisesti, päätöksen tehnyt viranomainen voi antaa vastaavan määräyksen, jos se on välttämätöntä tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Tässä momentissa tarkoitettua määräystä ei saa kohdistaa tiloihin, joita käytetään uskonnonharjoittamiseen.

Aluehallintovirasto, kunta ja Liikenne- ja viestintävirasto voivat asettaa 1—4 momentin nojalla annetun päätöksen noudattamisen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakosta säädetään uhkasakko-laissa (1113/1990).

Jos kunta, aluehallintovirasto tai Liikenne- ja viestintävirasto saa tarkastuksen yhteydessä tai muuten tietoonsa toisen viranomaisen 58, 58 d, 58 f tai 58 g §:n nojalla asettaman velvollisuuden tai rajoituksen merkittävän rikkomisen, sen on salassapitosäännösten estämättä ilmoitettava asiasta velvollisuuden tai rajoituksen asettaneelle viranomaiselle. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston on salassapitosäännösten estämättä ilmoitettava kunnalle, jos se saa muun lain nojalla suorittamansa tarkastuksen yhteydessä tai muuten tietoonsa, että sen valvoman toiminnan yhteydessä rikotaan merkittävästi 58 c §:ssä säädettyjä velvollisuuksia tai rajoituksia sekä ilmoitettava päätöksen tehneelle kunnalle tai aluehallintovirastolle 58 tai 58 d §:n nojalla asetetun velvollisuuden tai rajoituksen merkittävästä rikkomisesta.

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

Jos 58 §:n nojalla tehtyä yleisötilaisuuksia tai yleisiä kokouksia koskevaa päätöstä ei noudateta, poliisilla on oikeus estää, keskeyttää tai päättää yleisötilaisuus tai yleinen kokous. Poliisimiehellä on myös oikeus määrätä väkijoukko hajaantumaan tai siirtymään, jos yleisötilaisuus tai yleinen kokous on mainitun pykälän nojalla tehdyn päätöksen vastainen. Jollei hajaantumis- tai siirtymismääräystä noudateta, poliisimiehellä on oikeus hajottaa väkijoukko voimakeinoin sekä ottaa niskoitteleva henkilö kiinni. Poliisiin tulee mahdollisuuksien mukaan rajata toimenpiteensä koskemaan vain niitä henkilöitä, joiden menettelystä väkijoukon hajottamisen tai siirtämisen tarve aiheutuu.

Poliisimiehen oikeudesta hajottaa väkijoukko, jos 8 momentissa tarkoitettu yleisötilaisuus tai yleinen kokous vaarantaa yleistä järjestystä ja turvallisuutta tai on esteenä liikenteelle, säädetään poliisilain (872/2011) 2 luvun 9 §:ssä.

Aluehallintovirastolla, kunnalla ja Liikenne- ja viestintävirastolla on oikeus saada virka-apua poliisilta 59 b §:ssä tarkoitetun tarkastuksen toimeenpanemiseksi, 59 c §:n 4 momentissa tarkoitettua toiminnan keskeyttämiseksi ja 58 g §:ssä tarkoitetun tilan sulkemiseksi.

59 d §

Toimivaltainen viranomainen kunnassa

Kunnan 59 a §:n mukaisesta valvonnasta vastaa sekä 59 b ja 59 c §:n mukaisia toimivaltuuksia käyttäen kunnan tartuntatautiin torjunnasta vastaava toimielin, jollei kunta kuntalain (410/2015) nojalla toisin päättä.

Kunnanvaltuusto voi antaa 1 momentissa tarkoitettulle viranomaiselle oikeuden siirtää 59 c §:n 1 ja 2 momentin mukaisen toimivallan edelleen kunnan tartuntataudeista vastaavalle lääkärille, muulle kunnan viranhaltijalle, **kunnan toimielimelle** tai kunnan toimielimen jaostolle. Kunta voi myös sopia toisen kunnan tai kuntayhtymän kanssa, että tällainen toimivalta annetaan toisen kunnan tai kuntayhtymän viranhaltijan hoidettavaksi. Kuntayhtymä voi tehdä toisen kuntayhtymän kanssa edellä tarkoitetun sopimuksen, jos siihen on kuntayhtymän jäsenkuntien suostumus.

Kunnan 59 a–59 d §:n nojalla valvontaan osallistuvat viranomaiset saavat salassapitosäännösten estämättä antaa valvonnan toteuttamisen kannalta välttämättömät tiedot muille kunnan tämän lain mukaiseen valvontaan osallistuville viranomaisille sekä muiden kuntien ja kuntayhtymien tämän lain mukaiseen valvontaan osallistuville viranomaiselle.

59 e § (Uusi)

Oikeus saada tietoja

Aluehallintovirastolla, kunnan tämän lain mukaiseen valvontaan osallistuvilla viranomaisilla ja Liikenne- ja viestintävirastolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada 59 a–59 d §:n mukaisen valvonnan toteuttamiseksi välttämättömät tiedot siltä, johon kohdistuu 58 c tai 58 e §:ssä säädetty velvoite sekä siltä, johon on kohdistettu 58, 58 d, 58 f tai 58 g §:n nojalla päätös. Tiedot on annettava viivytyksettä ja maksutta.

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

63 § (Uusi)

Eristäminen

Kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän virkasuhteinen tartuntataudeista vastaava lääkäri voi päättää yleisvaaralliseen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäiltyyn tartuntatautiin sairastuneen tai sairastuneeksi perustellusti epäillyn henkilön eristämisestä ~~terveydenhuollon toimintayksikköön~~ enintään kahden kuukauden ajaksi, jos taudin leviämisen vaara on ilmeinen ja jos taudin leviämistä ei voida estää muilla toimenpiteillä. Päätöksen tehneen lääkärin on annettava eristetävälle henkilölle ja häntä hoitaville työntekijöille tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi välttämättömät ohjeet.

---

68 §

Olosuhteet karanteenin ja eristämisen aikana

Karanteeni ja eristäminen toteutetaan ensisijaisesti yhteisymmärryksessä henkilön kanssa tämän asunnossa, terveydenhuollon toimintayksikössä, ympärivuorokautisia asumispalveluja tarjoavassa sosiaalihuollon toimintayksikössä, perhekodissa, turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksessa tai muussa karanteeni- tai eristämispäätöksen tekijän hyväksymässä ja osoittamassa paikassa, jossa sairastuneen tarvitsema hoito voidaan varmistaa. Jos karanteeni- tai eristämispäätös tehdään henkilön tahdosta riippumatta, karanteeni tai eristäminen toteutetaan terveydenhuollon toimintayksikössä, ympärivuorokautisia asumispalveluja tarjoavassa sosiaalihuollon toimintayksikössä, perhekodissa tai turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksessa. Kunnan on tarvittaessa järjestettävä karanteeniin **tai eristykseen** määrätylle asianmukainen **karanteeni- tai eristämispaiikka** ja huolehdittava myös karanteeniin **tai eristykseen** määrätyn ruokahuollosta.

Kunnan ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymän on huolehdittava, että käytettävissä on riittävä määrä karanteeniin ja eristämiseen sopivia tiloja ja tarvittavia suojavälineitä.

---

69 § (Uusi)

Tapaamisen rajoittaminen karanteenin ja eristämisen aikana

Potilaan oikeutta tavata **karanteeni- tai eristämispaikan** ulkopuolisia henkilöitä voidaan rajoittaa, jos se on välttämätöntä yleisvaarallisen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi.

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

79 a §

9 a §:n mukaisista päätöksistä aiheutuvien kustannusten korvaaminen

Hoidosta aiheutuvien kustannusten korvaamisesta 9 a §:n 2 momentissa säädettyissä tilanteissa säädetään terveydenhuoltolain 58 §:ssä. Mainitussa pykälässä säädettyjä periaatteita sovelletaan myös, jos kunnan tai kuntayhtymän ylläpitämässä sosiaalihuollon toimintayksikössä saa sosiaalihuollon palvelua 9 a §:n nojalla tehdyn päätöksen johdosta sellainen asiakas, joka ei ole toimintayksikköä ylläpitävän kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymään kuuluvan kunnan asukas.

Järjestämistä vastaavalla taholla on korvattava yksityiselle palveluntuottajalle 9 a §:n mukaisesta päätöksestä suoraan aiheutuneet ylimääräiset kustannukset ja muut taloudelliset menetykset.

Valtion korvaukseen kunnille ja kuntayhtymille sellaisista merkittävistä kustannuksista, joita niille aiheutuu 9 a §:n mukaisesta päätöksestä sekä niiden yksityisille palveluntuottajille 9 a §:n mukaisen päätöksen johdosta suorittamista korvauksista, sovelletaan terveydenhuoltolain 38 §:n 2 momenttia.

89 §

Virka-apu

Jos Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, aluehallintovirasto, tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin, kunnan tartuntataudeista vastaava lääkäri tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri toteaa, että yleisvaarallisen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämistä ei voida muulla tavoin estää, poliisin, pelastusviranomaisen, Puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen tai Tullin on annettava tämän pyynnöstä virka-apua. Virka-avun antamisen edellytyksenä on, että se ei vaaranna virka-apua antavalle viranomaiselle säädettyjen muiden tärkeiden tehtävien suorittamista.

91 §

Päätösten täytäntöönpano

Edellä 9 a, 16, 57, 58, 58 b, 58 d, 58 f, 58 g, 59, 60—67 ja 69—71 §:ssä tarkoitetut päätökset voidaan panna täytäntöön heti muutoksenhausta huolimatta.

92 §

Käsittelyn kiireellisyys

Tässä laissa tarkoitetut ansiotyöstä, oppilaitoksesta tai varhaiskasvatuksesta poissaoloa, henkilön tahdosta riippumatta toteutettavaa hoitoa ja lääkitystä, tapaamisen rajoittamista, eristämistä, karanteenia sekä eristämistä tai karanteenia ulkopuolelta lukittavassa tilassa koskevat muutoksenhakuasiat on käsiteltävä kiireellisinä.

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 9 a, 58 c—58 h ja 59 a—59 e ja 79 a § sekä 91 §:n 1 momentti ovat voimassa 30 päivään kesäkuuta 2021.

Valiokunnan lausumaehdotukset

- 1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto valmistelee pikaisesti säännökset siitä, että tartuntatautilain 58 g §:ssä tarkoitetun asiakastilojen sulkemisen aiheuttamia taloudellisia menetyksiä korvataan elinkeinonharjoittajille yleisen kustannustuen kautta tai erillisenä korvauksena, jos 14 vuorokautta kestänyttä sulkemista on jouduttu jatkamaan.*
- 2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto valmistelee pikaisesti tartuntatautilain täydentämiseksi säännökset, joiden nojalla voidaan torjua yleisvaarallisen tartuntataudin epidemian leviämistä Suomeen tulevien henkilöiden osalta ja mahdollistaa terveysturvallinen matkustaminen.*

Helsingissä 4.2.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Markus Lohi kesk
varapuheenjohtaja Mia Laiho kok
jäsen Pekka Aittakumpu kesk
jäsen Kim Berg sd
jäsen Anna-Kaisa Ikonen kok
jäsen Kaisa Juuso ps
jäsen Noora Koponen vihr
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk (osittain)
jäsen Ilmari Nurminen sd
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Juhana Vartiainen kok (osittain)
jäsen Heidi Viljanen sd
varajäsen Terhi Koulumies kok
varajäsen Mirka Soinikoski vihr

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Päivi Salo
valiokuntaneuvos Harri Sintonen

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp Vastalause /ps

Vastalause

Perustelut

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä pitää tartuntatautilain muutoksia tarpeellisina ja suurimmalta osin onnistuneina. Valittu toimintatapa joukkoliikenteen osalta ei kuitenkaan ole kaikilta osin onnistunut ja voi johtaa siihen, että matkustajien kannalta lievempien rajoitusten kannalta päädytään soveltamaan ankarampia rajoituksia, joista seuraa myös liikennöitsijöille suurempia taloudellisia menetyksiä, koska kasvosuojusten käyttöön ei säädetä velvoitetta, vaan ainoastaan ohjeistus.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että kasvosuojusten käyttöä koskeva ohjeistus tulisi voida säätää velvoittavaksi joukkoliikenteessä siltä osin kuin matkustajalla ei ole lääketieteellistä, pakottavaa syytä, jonka takia hän ei voi käyttää hengityssuojainta. Kasvosuojainten laajempi käyttö vähentäisi joukkoliikenteeseen liittyvää tartuntariskiä. 58 e § tulisi muuttaa siten, että se sisältäisi mahdollisuuden olla ottamatta kyytiin tai poistaa kyydistä matkustaja, joka ei noudata pykälän mukaisesti annettuja toimintaohjeita.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä huomauttaa myös, että matkustajamäärärajoituksia koskeva sääntely 58 f §:ssä on ongelmallinen paikallisliikenteen suhteen. Lähijunissa, metroissa, raitiovaunuissa tai edes kaikilla bussilinjoilla ei ole velvollisuutta esittää lippua kuljettajalle kyytiin noustessa, eikä kuljettajalla ole käytännön mahdollisuutta seurata kyydissä olevien matkustajien määrää joka pysäkillä. Rajoitus on perusteltavissa kaukoliikenteessä, jossa matkustajat viettävät samassa tilassa pidempiä aikoja, mutta se soveltuu huonosti paikallisliikenteeseen. Pahimmillaan huonosti toteutettu rajoitus voi johtaa siihen, että paikallisliikenteen vuorot joudutaan perumaan kokonaan eivätkä joukkoliikennettä käyttävät työntekijät ja opiskelijat pääse työ- tai opiskelupaikoilleen. Tällaisella tilanteella olisi merkittäviä kielteisiä vaikutuksia yhteiskunnan toimintaan.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo lisäksi, että vastaavalla tavalla kuin asiakastilojen sulkemisesta, myös matkustajamäärien rajoitusta koskevista viranomaismääräyksistä aiheutuvat taloudelliset menetykset tulee korvata liikenteenharjoittajille, ja valiokunnan ensimmäistä lausumaehdotusta tulee muuttaa vastaavasti.

Tämän lisäksi 57 §:n 2 momentti, jossa säädetään työstä, varhaiskasvatuksesta ja oppilaitoksesta poissaoloa koskevaa jatkopäätöstä, ei ole määräajan osalta johdonmukainen suhteessa alkuperäiseen päätökseen.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 57, 58 e ja 58 f § muutettuina (Vastalauseen muutosehdotukset) ja

että hyväksytään 1. lausumaehdotus muutettuna (Vastalauseen lausumaehdotus).

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp
Vastalause /ps

Vastalauseen muutosehdotukset

57 §

Työstä, varhaiskasvatuksesta ja oppilaitoksesta poissaolosta päättäminen

Jos yleisvaarallisen tartuntataudin leviämistä ei voida estää muilla toimenpiteillä, virkasuhteisen kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi tehdä päätöksen tautiin sairastuneen tai sairastuneeksi perustellusti epäillyn henkilön työstä, varhaiskasvatuksesta tai oppilaitoksesta poissaolosta yhtäjaksoisesti yhteensä enintään kahden kuukauden ajaksi. Päätös työstä, varhaiskasvatuksesta tai oppilaitoksesta poissaolosta on välittömästi kumottava, kun asianomainen ei ole enää tartuntavaarallinen.

Virkasuhteinen kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi päättää 1 momentissa säädettyä aikaa jatkettavaksi enintään kahdella kuukaudella kerrallaan, jos edellytykset ovat edelleen olemassa.

---

58 e §

Henkilöliikennettä koskevat toimenpiteet covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

Liikenteen palveluista annetun lain 2 §:n 1 kohdassa ja Ahvenanmaan maakunnan vastaavassa lainsäädännössä tarkoitettua kuljetuspalvelun tarjoajan ja tämän toimeksiannosta toimivan liikennöitsijän, jolla on toimipaikka Suomessa tai joka on muuten Suomen oikeudenkäytön piirissä tai jonka liikennöimän palvelun lähtö- tai saapumispaikka on Suomessa tai jonka palvelu kulkee Suomen kautta, on covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi toiminnassaan huolehdittava siitä, että:

1) liikennevälineen matkustajien käyttöön tarkoitetut tilat ja pinnat puhdistetaan säännöllisesti ja puhdistamista tehostetaan sen lisäksi, mitä muualla kyseisen toiminnan osalta puhdistamisesta säädetään riittävän hygieniatason saavuttamiseksi ja säilyttämiseksi sekä siitä, että muita vastaavia tartuntojen leviämistä estäviä käytänteitä noudatetaan; ja

2) matkustajille tarjotaan mahdollisuus riittävän hygieniatason ylläpitämiseen liikennevälineessä sekä annetaan riittävän etäisyyden ylläpitämistä, käsien puhdistamista, kasvosuojusten käyttämistä ja muita vastaavia tartuntojen leviämistä estäviä käytänteitä liikennevälineessä koskevat toimintaohjeet.

Kuljetuspalvelun tarjoaja tai liikennöitsijä voi kieltäytyä ottamasta kuljetettavaksi tai poistaa liikennevälineestä matkustajan, joka ei noudata annettuja toimintaohjeita.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen velvollisuuksien yksityiskohdista.

58 f §

Henkilöliikennettä koskevat toimenpiteet covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

Jos on ilmeistä, että 58 e §:n mukaiset ja muut jo toteutetut toimenpiteet eivät ole riittäviä ja jos covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi on välttämätöntä, Liikenne- ja viestintävirasto voi

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp Vastalause /ps

tehdä päätöksen, jolla rajoitetaan edellä 58 e §:n 1 momentissa tarkoitetun kuljetuspalvelun tarjoajan tai tämän toimeksiannosta toimivan liikennöitsijän suurinta sallittua matkustajamäärää, joka voidaan ottaa liikennevälineeseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös saadaan tehdä, jos:

1) sairaanhoitopiirin alueella 14 viimeisimmän päivän, jolta tieto on saatavilla, aikana todennettujen tartuntojen ilmaantuvuus 100 000 asukasta kohden on vähintään 25; ja

2) kunnan tai sairaanhoitopiirin alueella todetaan tautiryppäitä, joiden tartuntaketjuja ei pystytä luotettavasti jäljittämään ja jotka aiheuttavat asiantuntija-arvion mukaan merkittävän riskin uusien tartuntojen leviämiseen alueella.

Sairaanhoitopiirin kuntayhtymän on viipymättä ilmoitettava Liikenne- ja viestintävirastolle edellä 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetun tilanteen olemassaolosta tai perustellusta uhasta tilanteen syntymiselle alueellaan.

Liikenne- ja viestintävirasto saa päätöksellään velvoittaa rajoittamaan matkustajamäärää enintään puoleen siitä suurimmasta matkustajamäärästä, joka on sallittua ottaa liikennevälineeseen. Päätös saa koskea vain liikennevälineitä, joita käytetään yli 10 henkilön samanaikaiseen kuljetukseen. **Päätöstä ei sovelleta paikallisliikenteen linja-autoissa, junissa, raitiovaunuissa eikä metrojunissa.**

Liikenne- ja viestintäviraston on päätöstä tehdessään ja matkustajamäärän rajoitusta arvioidessaan otettava huomioon:

1) tartuntojen ilmaantuvuus alueilla, joilla liikennöinti pääosin tapahtuu ja joista matkustajia voidaan ottaa kyytiin;

2) mahdollisuudet välttää matkustajien välisiä lähikontakteja ottaen huomioon kuljetuksen kesto, liikennevälineen rakenne, mahdollisuus matkustajien osastointiin, istuma- ja seisomapaikkojen määrä sekä muut seikat, jotka vaikuttavat matkustajien sijoittumiseen liikennevälineessä; ja

3) kuljetuspalvelun tarjoajien tai näiden toimeksiannoista toimivien liikennöitsijöiden 58 e §:n mukaisesti toteuttamat toimenpiteet matkustajien välisten lähikontaktien rajoittamiseksi, 24 §:n mukaisesti mahdollisten altistuneiden jäljittämiseksi tarvittavien tietojen saatavuuden varmistaminen henkilökohtaisen paikkavarauksen perusteella, kasvusojuusten käyttäminen ja muut alueellisesti käytössä olevat keinot taudin leviämistä estämiseksi.

Tämän pykälän nojalla annettu päätös ei saa estää kenenkään oikeutta lakisääteisiin palveluihin eikä se saa estää virkamiestä tai viranhaltijaa hoitamasta virkatehtäviään.

Edellä 58 e §:ssä tarkoitetun kuljetuspalvelun tarjoajan tai tämän toimeksiannosta toimivan liikennöitsijän on selkeästi havaittavilla ja valvottavilla järjestelyillä varmistettava matkustajamäärän rajoittaminen päätöksessä todetun mukaiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös saadaan tehdä enintään kuukauden ajaksi kerrallaan. Päätös on välittömästi kumottava, jos edellytykset päätöksen voimassaoloon eivät enää täyty.

Vastalauseen lausumaehdotus

1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto valmistelee pikaisesti säännökset siitä, että tartuntatautilain 58 g §:ssä tarkoitetun asiakastilojen sulkemisen ja 58 f §:ssä tarkoitetun matkustajamäärien rajoittamisen aiheuttamat taloudelliset menetykset korvataan elinkeinonharjoittajille yleisen kustannustuen kautta tai erillisenä korvauksena silloin, kun yleinen kustannustuki ei sovellu tarkoitukseen tai jos 14 vuorokautta kestänyttä sulkemista on jouduttu jatkamaan.

Valiokunnan mietintö StVM 1/2021 vp
Vastalause /ps

Helsingissä 4.2.2021

Minna Reijonen ps
Kaisa Juuso ps